

Identifying Obstacles to the Development and Promotion of the Policy Consulting System in Iran's Political Ecosystem

Mohammad Ali Ahmadi Shapourabadi

PhD in Planning, Qom Provincial Management and Planning Organization, Development and Futures Research Group and Lecturer, Tolo Mehr University of Qom

Email: ahshapoorabady@gmail.com

 0009-0001-5039-9158

Mohammad Reza Rezaei

PhD Student in Economic Sciences, Payam Noor University, Tehran

Email: rezaeedfrc@yahoo.com

 0000-0001-6204-7806

Abstract

The aim of this study is to identify and formulate the obstacles to the development and promotion of the policy consulting system in the political ecosystem of Iran. To achieve this goal, the research data were collected through documentary methods and the study of the scientific discourse space related to the field of the policy consulting system in the political ecosystem and analyzed using the content analysis method in two stages of open coding (statements and verbal evidence and determination of concepts and categories) and axial coding (combination of concepts and components). The findings of this study revealed nine main themes: the lack of development and promotion of the policy consulting system in the framework of the country's governance framework and structure; the inefficiency of the policy-making system and its ambiguity; inefficient bureaucracy and lack of problem-solving ability in the current bureaucracy; lack of institutionalization and institutional continuity and the crisis of identity and distinction of units and the consulting system in the country's political system; lack of transparency and unprofessional politicization of consulting institutions; dysfunctions and ineffectiveness of consulting units and organizations; communications, capacity building and representativeness of units and the consulting system; Human resources related to policy consulting and financing and independence of consulting units have been identified and formulated. As a result, by identifying the main and sub-themes and their components in the form of obstacles and harms resulting from the development and effectiveness of the policy consulting system in the political ecosystem, the groundwork and capacity building are provided for redesigning the policy consulting system and changing the mental space and attitude of the country's policymakers towards the policy consulting system.

Keywords: Consulting System, Political Ecosystem, Obstacles, Development, Iran

Extended Abstract

Introduction

Despite the importance of the position of policy consulting institutions and organizations in the political system and problem solving; the pathology of the current state of the country's advisory ecosystem shows the prevalence of a kind of dysfunction, scientific formalism, and in some cases, the lack of belief and belief of policymakers and planners in the use of policy recommendations. In general, for various reasons, policy consulting organizations lack an effective, coherent, and comprehensive structure and process in the country's policy ecosystem. On this basis, recognizing the reasons and obstacles to the effectiveness of policy consulting organizations over the course of more than seven decades of the history of the policy-making and development planning system in the country is necessary and important as a necessary and initial condition for the development and promotion of the country's policy consulting ecosystem in line with the ability to implement the policy recommendations of policy consulting organizations in line with the functions expected of the policy consulting system. On this basis, the purpose of the present study is to achieve a correct understanding of the grounds and obstacles to the formation of the country's policy consulting ecosystem despite the lack of studies and data in this area; The current discourse space regarding the requirements and obstacles to the development of the policy consulting system from the perspective of scholars, researchers, experts and experts in this field is examined using the content analysis method.

Method

Research data were collected through documentary methods and the study of the scientific discourse space related to the field of the policy consulting system in the political ecosystem and analyzed using the content analysis method in two stages: open coding (statements and verbal evidence and determination of concepts and categories) and axial coding (combination of concepts and components). The study population and data collection method in the present study include the study of interviews and opinions of activists of think tanks and governmental and non-governmental policy consulting organizations (discourse space), articles, scientific-research, political plans and reports, policy notes and specialized meetings related to the obstacles to the development of the policy consulting system in the political ecosystem of Iran, which were collected using the documentary method. The sampling of the present study is purposeful. In the present study, triangulation of data sources and researcher triangulation were used to code data, name and categorize concepts into nine themes, the description and process of which are mentioned in the text of the article (Table 3). In this regard, in the axial coding stage, the data set was reviewed and reinterpreted in continuous interaction with theoretical and empirical frameworks (derived from the conceptual and theoretical framework of the research in order to increase the validity and richness of the data and to adapt and immerse the data with concepts and criteria).

Discussion and Results:

The output of the open coding stage is the extraction of concepts related to the obstacles to the development of the policy consulting system, including 160 propositions or sub-obstacles, which in the axial coding stage, by combining and adapting them to the

conceptual and theoretical framework, the challenges affecting the effectiveness and promotion of the consulting system in the form of 9 axial components (obstacles or basic themes) include: 1- Frameworks and governance structure of the country with 11 minor obstacles 2- Inefficiency of the policy-making system and its ambiguity with 14 minor obstacles 3. Inefficient bureaucracy and weak problem-solving ability in the current bureaucracy with 24 minor obstacles 4- Lack of institutionalization and institutional continuity and crisis of identity and individuality in the political system with 11 minor obstacles 5- Dysfunctions of the consulting system (at the level of tools, outputs, content quality) with 28 obstacles 6- Lack of transparency and unprofessional politicization of consulting institutions with 19 minor obstacles 7- Communication, capacity building and representativeness Units and the consulting system with 26 minor obstacles 8- Human resources related to policy consulting with 13 minor obstacles 9- Financing and independence of policy consulting units with 14 minor obstacles; identified, organized and categorized using content analysis techniques.

According to the results of the content analysis findings, it is observed that the obstacles to the development of the policy consulting system have multifaceted and multidimensional elements. For better organization and analysis, the central obstacles can be analyzed and explained in the form of structural-institutional themes and dysfunctions and lack of capability of the policy consulting system.

Conclusion:

The policy implications of the findings of this study clearly indicate the need for institutional, structural, and organizational reforms to overcome obstacles to the development and promotion of the policy consulting system through the re-creation and reorganization of the national governance system on the one hand, and the beginning of gradual changes in the country's political and bureaucratic gates in order to build capacity and create a platform for the effectiveness and efficiency of the country's executive machine on the other hand, as a necessary and essential condition for the development of the policy consulting system. However, at the same time, some of the limitations to the development of the policy consulting system are due to the dysfunctions and ineffectiveness of the units and the policy consulting system. Therefore, the results of the findings of this study have considered the development of the policy consulting system possible if the obstacles related to the structural-institutional and organizational content are overcome as a necessary condition and the obstacles related to the dysfunction and lack of capability of the policy consulting system are overcome as a sufficient condition. With this description, it is possible to use policy consulting as a framework of thought to solve some long-standing governance issues in Iran.

شناسایی موانع توسعه نظام مشاوره سیاستی در زیست‌بوم سیاستی ایران

محمدعلی احمدی شاپورآبادی

دکتری برنامه‌ریزی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان قم، گروه پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری و مدرس دانشگاه طلوع مهر قم
Email: ahshapoorabady@gmail.com

0009-0001-5039-9158

محمد رضا رضائی

دانشجوی دکتری علوم اقتصادی دانشگاه پیام نور تهران

Email: rezaeedfrc@yahoo.com

0000-0001-6204-7806

چکیده

هدف پژوهش حاضر شناسایی و صورت‌بندی موانع توسعه نظام مشاوره سیاستی در زیست‌بوم سیاستی ایران است. برای دستیابی به این هدف، داده‌های پژوهش به روش اسنادی و بررسی فضای گفت‌وگو علمی مرتبط با حوزه نظام مشاوره سیاستی در زیست‌بوم سیاستی گردآوری شده و با استفاده از روش تحلیل مضمون در دو مرحله کدگذاری باز (گزاره‌ها و شواهد گفتاری و تعیین مفاهیم و مقوله‌ها) و کدگذاری محوری (ترکیب مفاهیم و مؤلفه‌ها) تحلیل شده‌اند. یافته‌های این مطالعه مؤلفه‌های محوری (مضامین پایه) نه‌گانه اصلی مانع توسعه نظام مشاوره سیاستی را در قالب «چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور»، «ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری و مبهم بودن آن»، «بوروکراسی ناکارآمد و نداشتن قابلیت حل مسئله در دیوان‌سالاری فعلی»، «عدم نهادینگی و مداومت نهادی و بحران هویت و تشخیص واحدها و نظام مشاوره»، «فقدان شفافیت و سیاست‌زدگی غیرحرفه‌ای نهادهای مشاوره‌ای»، «کژکارکردی‌ها و عدم اثربخشی واحدها و سازمان‌های مشاوره‌ای»، «ارتباطات، ظرفیت‌سازی و قابلیت نمایندگی واحدها و نظام مشاوره»، «منابع انسانی مرتبط با مشاوره سیاستی» و «تأمین مالی و استقلال واحدهای مشاوره» شناسایی و صورت‌بندی کرده است. نتیجه آن‌که با شناسایی مضامین اصلی و فرعی و مؤلفه‌های آن در قالب موانع و آسیب‌های مترتب بر توسعه و اثربخشی نظام مشاوره سیاستی در زیست‌بوم سیاستی زمینه‌سازی و ظرفیت‌سازی برای بازطراحی نظام مشاوره سیاستی و تغییر فضای ذهنی و نگرشی سیاست‌گذاران کشور نسبت به نظام مشاوره سیاستی فراهم می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: نظام مشاوره، زیست‌بوم سیاستی، موانع، توسعه، ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ♦ مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری / فصلنامه پژوهش‌های برنامه و توسعه

doi: 10.22034/pbr.2025.552987.1587

<https://www.journaldfrc.ir/> E-ISSN: 2717-0365

صحت مطالب بر عهده نویسنده مقاله است و الزاماً بیانگر دیدگاه مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.

۱. مقدمه

نظام‌های مشاوره سیاستی به‌عنوان یکی از ابزارهای کلیدی در حکمرانی معاصر، نقش مهمی در بهبود تصمیم‌گیری‌های دولتی دارند. این نظام‌ها به دولت‌ها و نهادهای عمومی کمک می‌کنند تا با استفاده از مشاوره‌های علمی و مبتنی بر شواهد، سیاست‌های مؤثرتری را اتخاذ کنند. سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در گزارش‌های خود تأکید دارد که نظام‌های مشاوره سیاستی به‌عنوان بخشی از زیرساخت‌های دانش، تحلیل‌های تخصصی و شواهد علمی را در اختیار خط مشی‌گذاران قرار می‌دهند تا بتوانند با استفاده از اطلاعات دقیق و به‌روز، چالش‌های پیچیده را به درستی مدیریت کنند (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۱، ۲۰۱۷). با این حال، نظام‌های مشاوره سیاستی از نظر تأثیرات اجتماعی و سیاسی اهمیت بسیاری دارند. این نظام‌ها با افزایش پاسخ‌گویی، مشارکت و شفافیت در فرایندهای خط‌مشی‌گذاری، اعتماد عمومی به نهادهای حاکمیتی را افزایش می‌دهند.

نهادهای مشاوره‌ای با ارائه تحلیل‌های بی‌طرفانه و علمی، به جلوگیری از نفوذ گروه‌های ذینفع و لابی‌ها کمک کرده و از تصمیم‌گیری‌های بر پایه منافع کوتاه‌مدت سیاسی جلوگیری می‌کنند (میگان و هالت^۲، ۲۰۲۳). در این راستا با وجود کارکردهای مثبت نظام مشاوره سیاستی در ایران موانع متعددی به منظور توسعه نظام مشاوره سیاستی در زیست‌بوم سیاستی ایران وجود دارد که سهم پژوهش حاضر شناسایی و صورت‌بندی این موانع در فضای گفتمانی این حوزه است.

سیاست و حکومت منهای مشاوره سیاستی تقریباً در هیچ برهه تاریخی قابل تصور نیست. در قدیم نیز همواره مشاور یا وزیر مشورت دهنده‌ای در کنار پادشاهان وجود داشته است (باقری‌پور، ۱۴۰۳). با این حال به شکلی جدید در چهارچوب مطالعات مربوط به سیاست‌گذاری، این جزء از پیکره سیاست‌گذاری از دهه ۷۰ میلادی مورد توجه قرار گرفته است. عمده این مطالعات البته توصیه‌های سیاستی را از زاویه منظر فلسفی و هنجاری مورد دقت قرار داده‌اند (ویبل و اینگلد^۳، ۲۰۲۱). مطالعه استقرایی و عینی و تحلیل درونی سازوکارهای مشاوره سیاستی را می‌توان از دهه ۹۰ و از پژوهش‌های «هالیگان»^۴ (۱۹۹۵) پی گرفت. خلق مفهوم «نظام مشاوره سیاستی»^۵، برون‌داد نگاه نظام‌مند به مشاوره سیاستی و تأیید پیچیدگی‌ها و پویای‌های درونی آن بود که هالیگان انجام داد (هالیگان، ۱۹۹۵).

1. OECD
 2. Migone A. and Howlett M
 3. Weible.C.M.and Ingold,K
 4. Halligan. j
 5. Policy Advisory System

نظام مشاوره سیاسی تنها یک کنجکاوی پژوهشی نیست. صحت در مورد نظام مشاوره سیاسی صحبت از توان و ظرفیت تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در هر کشور است. از مسیر این روزنه پژوهشی می‌توان به شناسایی ظرفیت‌ها و جهت‌دهی به آن‌ها براساس نیازهای نظام حکمرانی اقدام کرد. توزیع مناسب توان مشاوره سیاسی در همه موضوع‌های کشور و جلوگیری از انباشت پژوهش در یک بخش و فقدان پژوهش در بخش دیگر از مسیر مطالعه و پایش مشاوره سیاسی در کشور امکان‌پذیر است. افزون بر آن سطوح بالایی از نظام سیاسی از این زاویه امکان ارزیابی و آسیب‌شناسی دارد (باقری‌پور، ۱۴۰۳: ۹).

مسائل حکمرانی، دولت‌ها را ناگزیر کرده تا از نظام مشاوره سیاسی استفاده کنند؛ این نظام‌ها به‌عنوان بخشی از زیرساخت‌های تولید و کاربست دانش، با ارائه مشاوره‌های مبنی بر شواهد به تصمیم‌گیران کمک می‌کنند تا سیاست‌هایی کارآمدتر، شفاف‌تر و پایدارتر اتخاذ کنند (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، ۲۰۱۷). مشاوره‌های سیاسی نقش مهمی در تمام مراحل چرخه خط‌مشی‌گذاری، از شناسایی مسئله تا ارزشیابی، ایفا کرده و تضمین می‌کند که خط‌مشی‌های عمومی براساس شواهد علمی و نه بر مبنای تصمیمات کوتاه‌مدت سیاسی، اتخاذ می‌شود (ون ونسل^۱، ۲۰۱۹) بنابراین می‌توان گفت: «کشورهایی که دارای نظام‌های مشاوره سیاسی مؤثر هستند، از ظرفیت بالاتری برای مقابله با چالش‌های پیچیده حکمرانی برخوردارند.» با این وجود، نظام حکمرانی ایران همانند بسیاری از کشورهای درحال توسعه، با چالش‌های خاصی همچون تمرکز بیش از حد بر تصمیمات سیاسی کوتاه‌مدت، محدودیت در دسترسی به اطلاعات جامع و علمی و نبود ساختارهای سازمان‌یافته برای استفاده از دانش و تخصص در تصمیم‌گیری‌ها مواجه است (محمودی، ۱۴۰۴: ۸).

از طرفی بررسی محیط سیاست‌گذاری ایران حاکی از آن است که نظام مشاوره سیاسی در جایگاه تعریف شده‌ای چه در قالب سازمان‌های مشاوره سیاسی غیردولتی مانند اندیشکده‌ها، پژوهشکده‌ها و اتاق‌های فکر و چه در قالب سازمان‌ها و واحدهای مشاوره سیاسی درون دولتی (که از حیث ثبات، نهادینگی و دسترسی با چالش‌های نهادهای مشاوره سیاسی غیردولتی مواجه نیستند) قرار ندارند. هرچند به این نکته نیز باید توجه داشت که مراکز مشاوره سیاسی در کشور عمدتاً به‌گونه‌ای به دولت وابستگی دارند. با این وجود علی‌رغم اهمیت جایگاه نهادها و سازمان‌های مشاوره سیاسی در نظام سیاسی و حل مسائل، آسیب‌شناسی وضع موجود زیست‌بوم مشاورتی کشور رواج نوعی کژکارکردی، فرم‌گرایی علمی و در مواردی نیز عدم اعتقاد و باور سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان به استفاده از

توصیه‌های سیاستی را نشان می‌دهد (مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰؛ احمدی شاپورآبادی و متقی، ۱۴۰۱؛ قریشی و همکاران، ۱۴۰۰؛ فراستخواه، ۱۴۰۳). در مجموع به دلایل مختلف سازمان‌های مشاوره سیاستی فاقد ساختار و فرایندی اثربخش، منسجم و فراگیر در زیست‌بوم سیاست‌گذاری کشور هستند. بر این مبنا شناخت دلایل و موانع کارآمدی سازمان‌های مشاوره سیاستی در گذر از بیش از هفت دهه سابقه نظام سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه در کشور به‌عنوان شرط لازم و اولیه برای توسعه و ارتقای زیست‌بوم مشاوره سیاستی کشور در راستای قابلیت اجرایی شدن توصیه‌های سیاستی سازمان‌های مشاوره سیاستی متناسب با کارکردهای مورد انتظار از نظام مشاوره سیاستی ضرورت و اهمیت دارد. بر این مبنا هدف مطالعه حاضر در راستای رسیدن به درک درستی از زمینه‌ها و موانع شکل‌گیری زیست‌بوم مشاوره سیاستی کشور با وجود خلأ مطالعات و داده‌ها در این حوزه، بررسی فضای گفتمان موجود در مورد الزامات و موانع توسعه نظام مشاوره سیاستی از دیدگاه اندیشمندان، محققان، صاحب‌نظران و خبرگان این حوزه با استفاده از روش تحلیل مضمون است.

۲. مبانی نظری پژوهش

۲-۱. مفهوم مشاوره سیاستی

هالیگان (۱۹۹۵) بر این باور بود که مفهوم مشاوره به معنایی که امروز درک می‌شود، پدیده‌ای نسبتاً جدید است. مجموعه وسیعی از فعالیت‌ها در مراحل مختلف فرایند سیاست از جمله پژوهش و تحلیل داده‌ها، راهنمایی، مدیریت جنبه‌های سیاسی، توسعه پیشنهاد، جمع‌آوری حمایت عمومی و ارزیابی نتایج همه و همه در دایره دلالت‌های مشاوره سیاستی می‌گنجد. پیترز و بارکر (۱۹۹۳) توصیه و مشاوره را نه به‌عنوان یک واقعیت علمی که به‌عنوان دیدگاه یا نظر آگاهانه تعریف می‌کند؛ این چیزی غیر از تحلیل‌های علمی یا نتایج پژوهش تحلیلگران سیاست است، اگرچه می‌تواند آن را نیز شامل شود؛ اما فعالیت مشاوره، علمی ناظر به تحلیل مسائل و ارائه راهنمایی‌ها یا راهکارهایی برای حل بخشی یا تمام مسئله‌ای خاص است که از کارکنان اداری گرفته تا منصوبان سیاسی و اندیشکده‌ها و بخش خصوصی یا حتی دوستان و حلقه‌های نزدیکی که ارتباطشان با تصمیم‌گیرندگان اساساً سیاسی یا سیاستی نیست نیز می‌توانند ارائه‌دهنده آن باشند (پیترز و بارکر^۱، ۱۹۹۳).

1. Peters. B. G and Barker. A

۲-۲. نظام مشاوره سیاستی

ترکیب نظام مشاوره سیاستی نخستین بار سیموراو (۱۹۸۷) پیشنهاد داد و پس از آن جان هالیگان (۱۹۹۵) به آن پرداخت. این اصطلاح جدید با این تعریف یعنی مجموعه‌ای از بازیگران به هم پیوسته، با پیکربندی منحصربه‌فرد در هر بخش و قلمرو قدرت که اطلاعات، دانش و توصیه‌هایی را ارائه می‌دهد مفهوم‌پردازی شد. بنا بر گفته هالیگان این تعریف گسترده حاکی از آن است که مرزهای یک سیستم مشاوره و توصیه، از چهارچوب‌های سنتی درون دولتی فراتر رفته و در هر بخش و حوزه قضایی، مجموعه‌ای به هم پیوسته از بازیگران را تشکیل می‌دهند که یک پیکربندی منحصربه‌فرد دارند و این بازیگران اطلاعات دانش و توصیه‌هایی را در مورد اقدام‌ها به سیاست‌گذاران ارائه می‌دهند (هالیگان، ۱۹۹۵). اندیشکده‌ها، پژوهشکده‌ها، مراکز سیاست‌پژوه دولتی، آزمایشگاه‌های سیاست‌گذاری و ... سرگرم تجزیه و تحلیل مشکلات متعدد و ارائه راهکارهایی در مورد آن هستند. آن‌ها معمولاً همه‌چیز را که به نحوی به عرصه عمومی مربوط باشد مورد تحلیل قرار می‌دهند. در این شلوغی معمولاً یکی از مهم‌ترین مسائل دولتی و عمومی را فراموش می‌کنند، یعنی خویشن را. پژوهش‌های مشاوره سیاستی در چنین شرایطی با هر واژه که آن را توصیف کنیم، از قبیل معاینه، تحقیق و توسعه یا نگاه از بالا، بهره‌های واضحی برای اصلاح و بهبود عملکرد نظام حکمرانی یک کشور دارد. در نهایت نظام مشاوره سیاستی را می‌توان مجموعه‌ای از بازیگران متشکل از عاملیت‌های فردی یا نهادی قلمداد کرد که به تولید و ارائه هر چیزی در قامت مشاوره (دانش، اطلاعات، پیشنهاد، بسیج و حمایت‌های عمومی و ...) به منظور اثرگذاری بر سیاست‌گذاری در یک حوزه فضایی (کشور و منطقه) اقدام می‌کنند (باقری‌پور، ۱۴۰۳: ۱۰). نظام مشاوره سیاستی مجموعه‌ای ساختاریافته اما سیال از بازیگران، نهادها و فرایندهایی است که به تولید و انتقال دانش و توصیه‌های سیاستی برای تصمیم‌گیران می‌پردازند. این نظام شامل تعامل میان نهادهای رسمی دولتی و غیررسمی، مانند اندیشکده‌ها، مشاوران مستقل، دانشگاه‌ها و شکل‌گیری الگوهایی از همکاری، رقابت یا بیرونی‌سازی است که در نهایت بر کیفیت سیاست‌گذاری اثر می‌گذارند (حسین^۱ و دیگران، ۲۰۲۳). به این ترتیب می‌توان نظام مشاوره سیاستی را مجموعه‌ای از فرایندها و نهادها دانست که هدف اصلی آن ارائه تحلیل‌ها و شواهد علمی به تصمیم‌گیران است. برای این منظور داده‌های علمی تولید و به‌صورت کاربردی تحلیل می‌شود و اطلاعات مورد نیاز در اختیار سیاست‌گذاران قرار می‌گیرد و با تقویت شفافیت و پاسخ‌گویی از اتخاذ تصمیمات کوتاه‌مدت و ناپایدار

جلوگیری می‌شود و به خطامشی‌گذاران این امکان را می‌دهد که تصمیمات خود را براساس شواهد علمی و تحلیل‌های دقیق بگیرند (کرافت و هالت، ۲۰۱۳).

۲-۳. ظرفیت مشاوره؛ منطق حاکم و الزامات انطباق بر آن در پاسخ به مسائل

ظرفیت مشاوره سیاستی یا ظرفیت سیاستی طبقه‌بندی دیگری است که می‌توان بخش دیگری از تلاش‌های پژوهشی مشاوره سیاستی را ذیل آن قرار داد. پژوهش‌هایی که نقطه عزیمت خود را موضوع ظرفیت سیاسی یک نهاد یا به صورت کلی، یک سیستم مشاوره‌ای قرار داده‌اند بر قابلیت‌های نهادی و توانمندی‌های واحدها و اجزای مشاوره سیاستی تمرکز می‌کنند. البته وقتی درباره کلیت یک نظام مشاوره از منظر ظرفیت سیاسی نگریسته شود، ترکیب ظرفیت مشاوره رساتر است؛ اما وقتی مقیاس تحلیل واحدها و نهادهای منفرد است، می‌توان از لفظ ظرفیت سیاستی آن واحد یا توانمندی واحد مشاوره سیاستی استفاده کرد. در چهارچوب رویکرد مشاوره سیاستی در قالب یک نظام (کارکرد کلی) یا همان سیستم (ظرفیت مشاوره) نظام «ویت و همکاران»^۲ (۲۰۱۷) در پژوهش خود براساس نظام مشاوره سیاستی آلمان، سه منطق کلی برای مشاوره سیاستی در نظر گرفتند و به طبقه‌بندی و تحلیل مشاوره سیاستی و نهادهای آن پرداختند. از نظر این پژوهش، انواع مشاوره سیاستی براساس منطق‌های جداگانه به سه دسته «برجستگی»^۳، «اعتبار»^۴ و «نماینده‌گی»^۵ تقسیم می‌شود. برجستگی دلالت بر ارتباط قوی با تصمیم‌گیران و به موقع بودن ارائه توصیه است. چیزی که به نظر بیشترین انطباق را با نهادهای مشاوره سیاستی دولتی دارد؛ اعتبار اما مفهومی دانشگاهی‌تر دارد؛ مراد از اعتبار این است که توصیه‌های ارائه شده تا چه حد مبتنی بر معیارهای معرفت‌شناختی تثبیت شده است؛ نمایندگی نیز چنان‌که ویت تعریف می‌کند دلالت بر بی‌طرفی و در نظر گرفتن همه منافع دارد. به زعم ویت همه این منطق‌ها باید در سبب مشاوره سیاستی وجود داشته باشد، جدا از این‌که بهترین حالت ممکن این است که یک توصیه در بردارنده هر سه ویژگی باشد (یاقری‌پور، ۱۴۰۳). براساس نتایج پژوهش سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی (۲۰۱۷) قدرت انطباق برای یک سیستم مشاوره سیاستی، به جهت پاسخ‌گویی به مسائل جدید و پیچیده لازم است. همچنین اجزای این نظام باید شفافیت را به‌عنوان کلید اصلی جلب و حفظ اعتماد، در نظر گیرند. این اجزا همچنین توأمان باید نسبت به حفظ

1. Craft, J & Howlett

2. Veit, S et al

3. Saliency

4. Credibility

5. Representativeness

استقلال و افزایش قابلیت نمایندگی خود اهتمام داشته باشند. توسعه نمایندگی باعث روایی و مشروعیت توصیه‌ها بوده و استقلال، تضمین می‌کند که توصیه‌های برساخته پیش‌فرض‌های قبلی نیستند. در نهایت هم توصیه‌ها باید برحسب موضوع، در زمان و به لحظه و در قالب مناسب ارائه شود.

۲-۴. اصول کلی و چالش‌های مترتب بر واحدهای مشاور و نظام مشاوره سیاسی

جدول (۱)، اصول کلی ملاحظات ظرفیتی واحدهای مشاوره و عوامل موفقیت و چالش‌ها و تنظیمات دوگانه نظام مشاوره سیاسی را به‌طور خلاصه ذکر نموده است.

جدول ۱: استخراج اصول کلی ملاحظات ظرفیتی واحدهای مشاوره و عوامل موفقیت و چالش‌ها و تنظیمات دوگانه نظام مشاوره سیاسی

چالش‌های دوگانه پیکربندی (تنظیمات نهادی) مترتب بر نهاد و نظام مشاوره سیاسی	عوامل موفقیت و چالش‌های نظام مشاوره سیاسی	اصول کلی ملاحظات ظرفیتی یک واحد مشاوره سیاسی
<ul style="list-style-type: none"> ❖ نهاد مشورتی تخصصی یا چند موضوعی ❖ نهادهای مشورتی با تعداد زیاد یا کم ❖ توصیه مبتکرانه یا سفارشی ❖ آزادی در استفاده از مشاوره یا الزام در استفاده از مشاور ❖ نزدیکی به دولت و قوه مجریه یا حفظ فاصله نسبت به دولت یا قوه مجریه ❖ تأمین مالی دولتی/یا حزبی ❖ تداوم یا تغییر در اثر دگرگونی‌های سیاسی ❖ سازمان‌دهی مستحکم یا انعطاف‌پذیر ❖ هیئت‌های مشاوره سیاسی یا هیئت‌های مشاور علمی 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ نهادینگی و مداومت نهادی ❖ انعطاف‌پذیری ❖ تضمین منابع مالی ❖ استقلال ❖ افزایش قابلیت نمایندگی (روایی و مشروعیت توصیه‌ها) ❖ داشتن ارتباطات سیاسی ❖ استفاده از رسانه ❖ شفافیت (جلب و حفظ اعتماد) ❖ احاطه بر پهنه گسترده موضوعی در پژوهش ❖ کانال‌های برون‌داد متعدد 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ اصلاحات و ثبات (توام باثبات و دوام) ❖ تنوع و پرهیز از تراکم توصیه‌ها ❖ تعامل (ارتباط با پهنه گسترده‌تری از موجودیت‌ها و افراد افزون بر ارتباطات با دولت) ❖ متصل و مستقل (در عین اتصال به دولت مستقل از آن باشند) ❖ کیفیت و فشار زمان (توانایی پاسخ‌گویی به لحظه) ❖ شفافیت (در ارائه توصیه‌ها؛ شفافیت اعتبار اجتماعی و سیاسی) ❖ به مشاوره دهندگان می‌بخشد که تأثیر مستقیمی در اثرگذاری آن‌ها دارد)

منابع: ون توئیست^۱ و همکاران (۲۰۱۵)؛ سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی (۲۰۱۷) و بیت و همکاران (۲۰۱۷)

۲-۵. ملاحظات در موانع خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد و پژوهش‌ها

دانش بشری یک نوع معرفت عینی محض نیست، بلکه آغشته به چیزهایی دیگری نیز هست به عبارت دیگر، آن سوی دانش یا همان شواهد علمی، مؤلفه‌های اجتماعی بسیاری (مانند گفتمان‌ها، قدرت، منافع، ایدئولوژی‌ها، شبکه‌ها و ...) وجود دارند که بر دانش تأثیرگذار هستند و آن را شکل می‌دهند. از همین رو در بررسی دانش، پژوهش‌ها و مشاوره‌های پژوهشگران و مشاوران برای سیاست‌گذاری بایستی به عوامل دیگری مانند گفتمان‌ها، شبکه‌ها و ... توجه داشت؛ بنابراین صرف این‌که براساس نظرات کارشناسان و مشاوران و پژوهش یا پژوهش‌هایی، خط‌مشی تدوین و اجرا شود باعث علمی شدن سیاست‌گذاری و خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد به معنای خط‌مشی‌گذاری غیرایدئولوژیک و غیر ارزشی نمی‌گردد چرا که ارزش‌ها و ایدئولوژی‌های افراد (و سایر عوامل اجتماعی) در مشاوره‌ها و پژوهش‌های آن پنهان هستند (قنبری و همکاران، ۱۴۰۳: ۴۱). از آنجا که سیاست‌گذاری اساساً با قدرت، منفعت، بوروکراسی‌ها و ... عجین است موانع بسیاری مانند منطق بوروکراتیک^۱؛ خط‌پایانی (نتیجه نهایی)^۲؛ اجماع^۳؛ سیاست^۴؛ فرهنگ ادارات دولتی^۵؛ سینیسیسم^۶ و زمان^۷ (کمبود آن) (نوقتن^۸، ۲۰۰۵؛ برگرفته از قنبری و همکاران، ۱۴۰۳: ۴۰) برای کاربرت شواهد در خط‌مشی‌گذاری وجود دارد. همچنین سوگیری‌های فنی و موضوعی بسیاری در خلق، انتخاب و تفسیر شواهد وجود دارد که جنبه‌های سیاسی شواهد را شکل می‌دهند. افزون بر این، امروزه با توجه به عدم قطعیت‌های فراوانی که شواهد و واقعیت‌ها با خود دارند، دیگر پژوهش‌ها و شواهد سنتی جواب‌گو نبوده و آن دانش و شواهد علمی عادی کارساز نیستند (فان تونیز و راوتز^۹، ۲۰۲۰).

۱. کارها درست است چون همیشه به این شکل انجام می‌شده است.
۲. این رویکرد مبتنی بر واحد اندازه‌گیری و توان عملیاتی که برای ما تعهداتی به ارمغان می‌آورد؛ این اعداد در مورد کیفیت خدمات و ارزیابی درست اثربخشی خط‌مشی چیزی نمی‌گوید.
۳. در عمل به معنای خط‌مشی‌گذاری است که آن قدری که بر اجماع متکی است بر شواهد استوار نیست.
۴. جستجوی اجماع میان همه ذی‌نفعان و مردم نهایت منجر به شکلی از خط‌مشی‌گذاری سیاسی می‌شود که در آن به دنبال چیزی هستند که امکان‌پذیر است، نه چیزی که عقلایی است یا چیزی که ممکن است بهترین باشد.
۵. در ادارات دولتی، بی‌اعتمادی شدیدی نسبت به اطلاعات تولید شده در خارج از سیستم وجود دارد.
۶. به فرهنگی مربوط می‌شود که این امکان را فراهم سازد که ما با دیدگاهی همراه شویم؛ حتی زمانی که می‌دانیم آن دیدگاه نادرست است، زیرا زندگی حرفه‌ای و پیشرفت شغلی ما به دروغ و حفظ آن بستگی دارد.
۷. بسیاری از خط‌مشی‌گذاران به طور معمول در نهایت ظرفیت خود یا فراتر از آن فعالیت می‌کنند؛ بنابراین جای تعجب نیست که زمان کمی برای خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد وجود دارد؛ اساساً به ندرت زمان حتی برای فکر کردن وجود دارد.

8. Naughton, M

9. Funtowicz, S and Ravetz

۲-۶. ارتباط چهارچوب نظری و تجربی در غنابخشی به داده‌ها

در این پژوهش، از مقوله‌ها و مفاهیم استخراج شده در جدول (۱) و همچنین از مجموعه‌ای از مؤلفه‌های مرتبط با موانع خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد و تجربیات مستند در مطالعات پیشین، به‌منظور افزایش روایی و غنای داده‌ها از طریق مثلثی‌سازی^۱ و انجام فرایند انطباق و غوطه‌ورسازی داده‌ها با مفاهیم و معیارهای موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی (برگرفته از مبانی نظری و تجربیات مطالعات پیشین) بهره گرفته خواهد شد. در مرحله کدگذاری محوری، این مجموعه داده‌ها در تعامل مستمر با چهارچوب‌های نظری و تجربی مورد بازبینی و بازتفسیر قرار گرفت تا الگوی مفهومی منسجمی از موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی استخراج شود. بر همین اساس، چهارچوب مفهومی و نظری حاصل، به‌عنوان مبنایی برای تحلیل، ترکیب و تبیین روابط بین مؤلفه‌های موانع توسعه مشاوره سیاسی مورد استفاده قرار گرفت. با این حال، روش تحلیل مضمون^۲ که در این مطالعه به کار گرفته شده، در مقایسه با سایر روش‌های کیفی رایج در علوم انسانی، از انعطاف‌پذیری بیشتری برخوردار است و وابستگی کمتری به چهارچوب‌های نظری از پیش تعیین شده دارد. این ویژگی موجب می‌شود تا پژوهشگر بتواند با رویکردی استقرایی و باز، به شناسایی مضامین پنهان و الگوهای درونی داده‌ها بپردازد و از رهگذر آن، فهم عمیق‌تر و واقع‌بینانه‌تری از موانع توسعه نظام مشاورتی در بستر خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد به دست آورد.

۳. پیشینه پژوهش

امامیان و باقری‌پور (۲۰۲۴) در پژوهش خود با عنوان نظام مشاوره سیاسی ایران: تحدید سیاسی و توسعه فناورانه با استفاده از ادبیات نظام‌های مشاوره سیاسی، به بررسی این نهادها در دوگانه نظام‌های سیاسی لیبرال دموکراسی غربی و رژیم‌های اقتدارگرا پرداخته‌اند. در ادامه محققان سعی بر استفاده از این چهارچوب علمی در توصیف نظام مشاوره سیاسی متمایز ایرانی داشته‌اند. پژوهش مذکور مبتنی بر ۱۶ نهاد منتخب از ۱۵۹ نهاد مشاوره سیاسی بعد از انقلاب است، یافته‌ها چهار دوران متمایز را در تطور نظام مشاوره سیاسی ایران شامل نهادینه‌شدگی بوروکراتیک؛ سیاسی‌شدگی گذرا؛ تمرکززدایی نسبی و جهت‌گیری فناورانه معرفی کرده است. به باور پژوهشگران این مطالعه، علی‌رغم توسعه نهادی و کمی اتفاق افتاده، نظام مشاوره سیاسی ایران به واسطه ضعف سنت‌ها و نهادهای سیاسی، همچنان

1. Triangulation
2. Thematic Analysis

از بُعد سیاسی توسعه‌نیافته و غیرمؤثر باقی مانده است. با این وجود سرریز توان فنی و بلوغ اکوسیستم نوآوری کشور، زمینه توسعه فناورانه این نظام را فراهم کرده است. براساس توصیه‌های پژوهش فوق‌الذکر، برای ارتقای کیفیت سیاست‌ها و اداره بخش عمومی، سیاست‌گذاران باید از توسعه یک نظام مشاوره سیاستی متنوع و مؤثر حمایت نمایند. یک سیستم مشاوره سیاستی توسعه‌یافته از این منظر، نه تنها شامل نهادهای مشاوره فنی و تکنوکراتیک می‌شود، بلکه متشکل از نهادهای مشاوره سیاسی نیز هست که در لایه سیاستمداران توصیه‌های سیاستی متناسب را تولید و ترویج نماید.

افشانی و امامیان (۲۰۲۴) در مقاله‌ای که به مطالعه موردی موضوعی مرتبط با ایران یعنی برجام در درون چهارچوب نظام مشاوره سیاستی پرداخته‌اند؛ موانعی مانند سیاسی شدن بیش از حد و نفوذ لابی‌های خارجی را به‌عنوان عامل بی‌ثباتی و ناهماهنگی در سیاست خارجی ایالات متحده در مورد مسائل هسته‌ای مؤثر دانسته و در مقابل، رویکرد امنیتی به برنامه‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران، موجبات توانایی استفاده از ظرفیت کامل نهادهای مشورتی دولتی و غیردولتی را تا حد زیادی کاهش داده است. در این راستا روند مشترک هر دو نظام مشاوره را حرکت به سمت سیاسی شدن و استفاده از فناوری‌های نو ظهور شناسایی کرده‌اند.

باقری‌پور (۱۴۰۳) در گزارش سیاستی خود تحت عنوان درآمدی بر مبانی، رویکردها و الگوهای نظام مشاوره سیاستی برای تبیین نظری ادبیات نظام مشاوره سیاستی در فضای سیاست‌گذاری ایران به زعم نامبرده تلاش مقدماتی را انجام داده است و در پایان نیز اشاره‌ای مختصر به چالش‌های موجود و راهکارهای بهبود نظام مشاوره سیاستی ایران نموده است.

نجفی رستاق (۱۴۰۳) در پژوهش خود، انواع کنشگران مشاوره سیاستی در ایران را در قالب کنشگران حاکمیتی، کنشگران دستگاهی، کنشگران دفاعی امنیتی، کنشگران اجتماعی، کنشگران بخش خصوصی، کنشگران حوزوی، کنشگران دانشگاهی، کنشگران نوآور حکمرانی شناسایی و گونه‌بندی نموده است. همچنین در زمینه فرایندهای اصلی مشاوره سیاستی در این مراکز شامل موارد تصمیم‌گیری و دستورکارگذاری سیاستی، تسهیلگری اجتماعی‌سازی و شتابدهی سیاستی، ایده‌پردازی سیاستی، خلق و تولید دانش سیاستی، نوآوری سیاستی و اثربخشی سیاستی احصا نموده است.

احمدی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهش خود با عنوان بازشناسی موانع سیاست‌گذاری شواهدمحور: رهنمودهایی برای سیاست‌های کلان نظام با هدف بازشناسی و طبقه‌بندی موانع به‌کارگیری این رویکرد انجام داده‌اند. این پژوهش که با رویکرد کیفی و روش مرور نظام‌مند ادبیات انجام شده موانع شناسایی شده را در قالب شش دسته اصلی، موانع مربوط به سیاست‌گذاران، موانع

مربوط به پژوهشگران، تعامل ناموثر بین سیاست‌گذاران و پژوهشگران، موانع مربوط به ماهیت غیرعقلایی سیاست‌گذاری، موانع مربوط به تحقیق و موانع مربوط به محدودیت‌های بودجه و منابع شناسایی کرده است.

کرمخانی و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود با عنوان واکاوی موانع رویکرد مشاوره حرفه‌ای در دانشگاه‌های ایران به این نتیجه رسیده که زیست‌بوم سیاسی ایران هنوز آن‌طور که بایسته است بستری مناسب برای رشد و توسعه رویکرد مشاوره حرفه‌ای ندارد. واگرایی میان دانش، تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و اجرای آن‌ها در زمینه‌های مختلف از مهم‌ترین مسائل در سیاست‌های عمومی است. در این خصوص مشاوران حرفه‌ای به‌عنوان تبدیل‌کنندگان دانش تا حدود زیادی می‌توانند شکاف بین انواع دانش و کاربران آن را کم نمایند.

گالانتی و لیبی^۱ (۲۰۲۳) در مقاله خود نهاد‌های دولتی مشاوره سیاسی ایتالیا را بررسی کرده‌اند. آن‌ها حرکت نهاد‌های سنتی به سمت چند بنیادی را روشن کرده‌اند. در نظرگاه آنان نهاد‌های دولتی مشاوره سیاسی از برج عاج دانشمندی و ارائه گفتارهای علمی پایین آمده و نقش‌های متعددی را انجام می‌دهند.

ویت و همکاران (۲۰۱۷) توجه پژوهشگران را به جای محتوای مشاوره سیاسی به ظرفیت مشاوره سیاسی جلب کردند. از نظر آن‌ها، نظام مشاوره سیاسی دارای ابعاد سه‌گانه ظرفیت سیاسی است که نهاد‌های مختلف در یک کشور هرکدام بخشی از این ظرفیت‌ها را پشتیبانی می‌کنند. ظرفیت‌های سه‌گانه از نظر آن‌ها عبارت از «برجستگی سیاسی»، «اعتبار علمی» و «نماینده‌گی» است.

آرمبروستر^۲ (۲۰۰۶) در یافته‌های پژوهش خود نشان داد که مشاوره حرفه‌ای برای ظهور و رشد نیازمند شفاف‌سازی مسائل وجود سناریوهای مختلف برای انتخاب، تصمیم‌گیری‌های عقلایی، مشارکت‌پذیری و تعامل بین گروه‌ها، همگرایی بین دانش و سیاست‌گذاری وجود اعتماد برای کار گروهی و مسئولیت اجتماعی است.

لینی و میلز^۳ (۲۰۰۰) در مطالعات خود نشان دادند که نوعی واگرایی یا به عبارتی نبود هم‌کنشی مؤثر میان تولیدکنندگان، تبدیل‌کنندگان و توزیع‌کنندگان دانش وجود دارد و از طرف دیگر همین فقدان کنش در تصمیم‌گیران، سیاست‌گذاران و مجریان سیاسی به‌عنوان کاربران بالقوه دانش نیز وجود دارد. این واگرایی در کشورهای در حال توسعه بازنمایی عینی‌تری به خود می‌گیرد و پیامدهای گوناگونی را به

1. Galanti M.T & Lippi A

2. Armbrüster, T

3. Lini and milz

همراه دارد از جمله: ۱. جدایی میان کنش و دانش در عرصه ملت؛ ۲. دولت‌ها، ایجاد بدبینی در کاربران دانش و عدم اعتماد؛ ۳. بازتاب نیافتن دانش در تصمیم‌ها و سیاست‌ها؛ ۴. انحراف تصمیم‌ها و سیاست‌ها، قوانین از مسیر دانش (کرمخانی و همکاران، ۱۳۹۷).

یافته‌های کوبر^۱ (۲۰۰۲) نشان داد که پیش‌شرط‌های اجتماعی برای رشد رویکرد مشاوره حرفه‌ای وجود جوامع یادگیرنده، مشارکت‌پذیری افراد، روحیه کار گروهی و تفکر مسئله محور است. از آنجایی که مشاوره حرفه‌ای ماهیتی مشارکتی و مسئله محوری دارد، نیاز است که بستری که در آن رشد می‌کند مؤلفه‌هایی اساسی همچون اعتماد و مشارکت‌پذیری و مهارت مسئله محوری داشته باشد در غیر این صورت رویکرد مشاوره حرفه‌ای نمی‌تواند اصالت وجودی خود را حفظ کند.

۴. روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر، کیفی است. در پژوهش حاضر، ابتدا فضای گفتمان در مورد موضوع پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است. فضای گفتمان عبارت است از مجموعه‌ای از مطالب متنوع و گوناگون مرتبط با موضوع که در میان اهالی گفتمان، یعنی افرادی که تحقیق درصدد شناسایی نظر آن‌ها نسبت به موضوع تحقیق است، مطرح شده‌اند (خوشگویان فرد، ۱۳۸۶: ۲۵). فضای گفتمان در این تحقیق شامل کلیه گزارش‌ها و یادداشت‌های سیاستی، مقالات، نشست‌های تخصصی و مصاحبه‌های استادان دانشگاه، سیاست‌پژوهان، کارشناسان حوزه سیاست‌گذاری و حکمرانی است که در سایت‌ها و پایگاه‌های معتبر منتشر شده است. تحلیل مضمون روشی برای دیدن متن، برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً غیرمرتبط و تحلیل اطلاعات کیفی، مشاهده نظام‌مند مشخص، تعامل‌گرا، موقعیت، سازمان یا فرهنگ و تبدیل داده کیفی به کمی می‌دانند مزیت این روش نسبت به سایر روش‌های کیفی مرسوم در علوم انسانی منعطف بودن و عدم وابستگی آن به چهارچوب نظری از پیش تعیین‌شده است. افزون بر این از جمله مزیت‌های دیگر این روش غوطه‌ورسازی در داده‌ها یعنی بازخوانی مکرر داده‌ها و خواندن داده‌ها به صورت فعال یعنی جست‌وجوی معنا و الگوهاست که در این پژوهش کاربرد دارد (بران و کلارک^۲، ۲۰۰۶: ۷۸). جامعه مورد مطالعه و شیوه جمع‌آوری داده‌ها در پژوهش حاضر شامل بررسی مصاحبه‌ها و نظرات فعالان اندیشکده‌ها و سازمان‌های مشاوره سیاستی دولتی و غیردولتی (فضای گفتمان)، مقالات، طرح‌ها و گزارش‌های علمی - پژوهشی، سیاستی،

1. Kuber, M

2. Braum & Clarke

یادداشت‌های سیاسی و نشست‌های تخصصی مرتبط با موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی در زیست‌بوم سیاسی ایران است که با روش اسنادی گردآوری شده است (جدول ۲).

جدول ۲: جامعه آماری و تعداد منابع دارای مفاهیم مورد استفاده در تحلیل مضمون به تفکیک نوع منابع

جامعه مورد مطالعه	تعداد	منبع	مجموع
مصاحبه‌های ثانویه	۷	مرکز توانمندسازی جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰	
مقالات علمی - پژوهشی داخلی	۱۵	وب سایت‌های فصلنامه‌ها	
یادداشت‌سیاستی	۷	وب سایت خانه اندیشه ورزان	
مصاحبه و نشست‌های تخصصی منتشر در وب	۵	در صفحات خبرگزاری‌ها و اندیشکده‌ها	
گزارش راهبردی	۱	مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۴۰۳	
طرح پژوهشی	۲	مرکز توانمندسازی جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰ موسسه تحقیقات سیاست علمی کشور، ۱۳۹۹	
نشست‌های تخصصی در مراکز و مؤسسات سیاست پژوه و مطالعاتی	۷	وب سایت مراکز و مؤسسات پژوهشی	
رویداد بین‌المللی	۱	پژوهشکده سیاست‌گذاری شریف، ۱۴۰۱	
کتاب	۳	(بشپریه، ۱۳۸۰). (سریخ‌القلم، ۱۳۸۲). مجموعه مقالات هفتاد سال برنامه بزرگ توسعه در ایران، ۱۴۰۳ (الشتی‌پایان، ۱۳۹۱). (شیخ‌زاده، ۱۳۸۴)	
مقالات خارجی در انطباق با کدگذاری	۶	ون توینست و همکاران (۲۰۱۵): سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی (۲۰۱۷) ووت و همکاران (۲۰۱۷). (تاتنی، ۲۰۰۵): (لینی و میلر، ۲۰۰۰): (کوبر، ۲۰۰۳)	

این داده‌ها با جست‌وجوی کلیدواژه‌های «موانع، آسیب‌ها، اثربخشی نظام مشاوره سیاستی»، «موانع، آسیب‌ها، توسعه و ارتقای نظام مشاوره سیاستی، چالش‌های سازمان‌های مشاوره سیاستی» در بازه زمانی بهمن‌ماه ۱۴۰۲ تا اسفندماه ۱۴۰۳ در پایگاه‌ها و پورتال‌های علمی و مراکز و سازمان‌های مشاوره سیاستی و صفحات وب و در بازه زمانی اسفند ۱۴۰۳ تا خردادماه ۱۴۰۴ به منظور رعایت بهتر اعتبار و روایی پژوهش و اطمینان از اشباع نظری مضامین مجدداً به پایگاه مذکور با تأکید بر مقالات مرتبط و نشست‌های علمی تخصصی مراجعه شده و فرایند انجام روش تحلیل مضمون به شرح جدول (۳)، جمع‌آوری و سازماندهی شده است.

جدول ۳: فرایند انجام روش تحلیل مضمون در پژوهش

ردیف	مراحل تحلیل مضمون بر مبنای نظر براون و کلارک (۲۰۰۶)	فرایند مورد استفاده در پژوهش
مرحله اول	آشنایی با داده‌ها (غوطه‌ورشدن در داده‌ها)	قبل از ورود به مراحل تحلیل مضمون داده‌های این مطالعه به روش اسنادی حاصل از بررسی مصاحبه‌های فعالان اندیشکده‌ها و سازمان‌های مشاوره سیاستی دولتی و غیردولتی (فضای گفتمان)، مقالات، طرح‌ها و گزارش‌های علمی - پژوهشی، سیاستی و یادداشت‌های سیاستی مرتبط با موانع توسعه و ارتقای نظام مشاوره سیاستی در زیست‌بوم سیاستی ایران گردآوری شده است. این داده‌ها با استفاده از کلیدواژه‌های اثربخشی نظام مشاوره سیاستی، سازمان‌های مشاوره سیاستی، آسیب‌شناسی نظام مشاوره سیاستی در پایگاه‌های تخصصی و بانک اطلاعات نشریات کشور (نور، سید، پورتال علوم انسانی، مگیران و ...) و مراکز و پایگاه‌های برخی سازمان‌های مشاوره سیاستی از یک سو و مصاحبه‌های ثانویه (در وب و منتشر شده در طرح‌ها و گزارش‌های علمی) جمع‌آوری شده است. در این مرحله می‌توان به عمق و گستره داده‌ها از طریق بازخوانی مکرر داده‌ها و خواندن داده‌ها به صورت فعال (یعنی جست‌وجوی معانی و الگوها) پی برد.

ردیف	مراحل تحلیل مضمون بر مبنای نظر براون و کلارک (۲۰۰۶)	فرایند مورد استفاده در پژوهش
مرحله دوم	ایجاد کدهای اولیه (این مرحله شامل ایجاد کدهای اولیه و اطلاق نام و یا برجستگی بخشی از جملات، پاراگراف یا نظرات (داده‌ها)	در این مرحله در راستای پرسش اصلی پژوهش مبادرت به ایجاد کدهای اولیه گردید (نام یا برجسب‌هایی به بخشی از یک جمله یا پاراگراف یا نظر و گفتمان از داده‌ها). در این راستا پس از غوطه‌ورسازی در داده‌ها از درون متن‌ها و گفتمان‌ها و مصاحبه‌های ثانویه و ... موارد مرتبط با موضوع و کلیدواژه‌های مرتبط مانند اثربخشی نظام مشاوره سیاسی، آسیب‌شناسی نظام مشاوره سیاسی، موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی و ... استخراج گردید.
مرحله سوم	جست‌وجوی مضامین (دسته‌بندی کدهای مختلف و مرتب کردن همه خلاصه‌های کدگذاری شده)	در این مرحله تحلیل کدهای پژوهش حاضر در قالب ایجاد مضمون کلی کدهای مختلف حاصل از ۵۵ منبع با یکدیگر ترکیب گردیدند.
مرحله چهارم	بازبینی مضمون‌ها	در این مرحله پس از بازبینی در سطح خلاصه‌های کدگذاری شده اعتبار مضمون‌ها در رابطه با مجموعه داده‌ها در قالب مؤلفه‌های مستخرج از مبانی نظری و تجربیات مورد مطالعه بررسی گردید. در مجموع ۱۶۰ مضمون کدگذاری گردید.
مرحله پنجم	تعریف و نام‌گذاری مضمون‌ها	در این مرحله ۱۶۰ مضمون استخراج شده یک نقش رضایت بخشی (حاصل از انطباق، مثلثی‌سازی و غوطه ورشدن در داده‌ها) با مؤلفه‌ها و موانع مستخرج از مبانی نظری از مضامین در قالب ۹ مؤلفه محوری صورت‌بندی شد.
مرحله ششم	تهیه گزارش	از مرحله اول آغاز و در طول فرایند پژوهش ادامه می‌یابد در واقع تحلیل داده‌ها و نگارش گزارش پژوهش هم‌زمان انجام می‌شود.

نمونه‌گیری پژوهش حاضر هدفمند است. برای اعتبار یا روایی پژوهش دو راهبرد به کار رفته است: درگیری طولانی‌مدت پژوهشگر با فضای پژوهشی و مشاهدات مداوم با افراد موضوع پژوهش، فراگیری فرهنگ آن محیط و کنترل بدفهمی‌های ناشی از مداخله‌های پژوهشگر و مثلث‌سازی از

طریق گردآوری شواهد از منابع مختلف، شامل نظریه‌های گوناگون، پژوهشگرهای متعدد، منابع اطلاعاتی متنوع و شیوه‌های گوناگون. مثلث‌سازی به استفاده از منابع متعدد داده‌ها برای ترسیم نتایج، در مورد آنچه حقیقت را تشکیل می‌دهد، اشاره دارد (کلارک و براون^۱، ۲۰۰۶).

در پژوهش حاضر، از مثلث‌سازی منابع داده‌ها و مثلث‌سازی پژوهشگر برای کدگذاری داده‌ها، نام‌گذاری و دسته‌بندی مفاهیم در مضامین نه‌گانه استفاده شده که شرح و فرایند آن در جدول (۳)، ذکر شده است. در این راستا در مرحله کدگذاری محوری، مجموعه داده‌ها در تعامل مستمر با چهارچوب‌های نظری و تجربی (حاصل از چهارچوب مفهومی و نظری پژوهش به منظور افزایش روایی و غنای داده‌ها و انطباق و غوطه‌ورسازی داده‌ها با مفاهیم و معیارها) مورد بازبینی و بازتفسیر قرار گرفت. اگرچه همان‌طور که قبلاً ذکر شد استفاده از روش تحلیل مضمون نسبت به سایر روش‌های کیفی مرسوم در علوم انسانی منعطف بودن و عدم وابستگی آن به چهارچوب نظری از پیش تعیین شده است.

۵. یافته‌های پژوهش

در این بخش به تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل تم و کدگذاری پرداخته می‌شود. بر این مبنای جدول (۴)، نتایج تحلیل داده‌ها را نشان می‌دهد. در این راستا مقوله‌های اصلی و فرعی، مفاهیم و مؤلفه‌ها (گزاره‌ها یا شواهد گفتاری) مرتبط با مضمون کلی^۲ موانع توسعه نظام مشاوره سیاستی از فضای گفتمان استخراج و در قالب مؤلفه‌های (مضامین پایه) نه‌گانه صورت‌بندی شده‌اند. این مضامین و مؤلفه‌ها ذیل یک مضمون کلی و فراگیر با عنوان موانع توسعه نظام مشاوره سیاستی در زیست‌بوم سیاستی ایران هستند. براساس تحلیل یافته‌ها، این مضامین عبارتند از: ۱. چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور؛ ۲. ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری و مبهم بودن آن؛ ۳. بوروکراسی ناکارآمد و ضعف قابلیت حل مسئله در دیوان‌سالاری فعلی؛ ۴. عدم نهادینگی و مداومت نهادی و بحران هویت و تشخیص در نظام سیاستی؛ ۵. کژکارکردی‌های نظام مشاوره (در سطح ابزارها، خروجی‌ها، کیفیت محتوا)؛ ۶. فقدان شفافیت و سیاست‌زدگی غیرحرفه‌ای نهادهای مشاوره‌ای؛ ۷. ارتباطات، ظرفیت‌سازی و قابلیت نمایندگی واحدها و نظام مشاوره؛ ۸. منابع انسانی مرتبط با مشاوره سیاستی و ۹. تأمین مالی و استقلال واحدهای مشاوره سیاستی (جدول ۴).

1. Clarke & Braun

۲. به علت آن که فقط یک مضمون کلی (موانع توسعه نظام مشاورتی) وجود دارد، بنابراین مضمون کلی در جدول ذکر نشده است.

براساس یافته‌های حاصل از تحلیل (مضامین و مؤلفه‌ها)، موانع ذکر شده گویای این مطلب مهم است که شکل‌گیری، توسعه و اثربخشی نظام مشاوره سیاسی مرهون تعاملات پیچیده‌ای از ساختار حکمرانی و زیست‌بوم سیاست‌گذاری کشور است و کنشگری این زیر نظام با سایر بازیگران است که به آن معنا، ماهیت و کارکرد و اثربخشی اعطا می‌نماید؛ بنابراین بررسی موانع ارتقا و اثربخشی واحدها و سازمان‌های مشاوره سیاسی به‌عنوان شرط لازم و نظام مشاوره سیاسی به‌عنوان شرط کافی، بدون واکاوی و بر طرف کردن موانع نُه‌گانه حاصل از فضای گفتمان مسلط بر زیست‌بوم سیاسی ایران گره‌گشا، منسجم و کارآمد نخواهد گردید.

جدول ۴: مؤلفه‌ها و موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی در زیست‌بوم سیاسی ایران

مؤلفه‌های محوری (موانع)	مؤلفه جزئی (موانع)	نمونه منابع شواهد گفتاری
چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور	۱. وجود نوعی از ساختار حکمرانی چند سطحی و هرمی در چهارچوب حقوقی قانون اساسی؛	یادداشت سیاسی و مصاحبه: (امامیان، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۲)
	۲. معارضه و تداخل نهادی شوراهای عالی فراقوه‌ای چهارگانه کشور؛	مقاله: (امامیان و باقری‌پور، ۲۰۲۴)
	۳. تعدد موانع و سازوکارهای مستحکم و چندلایه و نفوذناپذیر نظارتی - مداخلاتی در ساختار حکمرانی برای طرح‌های تحولی؛	مقاله: (فراسنخواه، ۱۴۰۱ و ۱۴۰۳)
	۴. عدم وجود انحصار مرجعیت و مرکز مسئولیت واحد نهادی در تمام لایه‌های نظام حکمرانی چند سطحی؛	مقاله: (عطار و خواجه نایینی، ۱۳۹۴)
	۵. عدم وجود سازمان‌های تنظیم‌گر به‌عنوان ساختار نهادی و حلقه اتصال اجرایی سازی سیاست‌ها و تضمین منافع عمومی کشور؛	مرکز توانمندسازی جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰
	۶. عدم ارائه تضمین‌ها و حمایت‌های فردی و سیاسی به مدیران اجرایی کشور برای اجرای طرح‌های تحول حکمرانی؛	مقاله: (امامیان و باقری‌پور، ۲۰۲۴)
	۷. تفاوت نظر راهبردی در شیوه‌های کشورداری در عالی‌ترین سطوح نظام؛	طرح پژوهشی: (مسائل حکمرانی از دیدگاه اندیشکده‌ها)
	۸. وجود نوعی حکمرانی کنترل سیاسی در قالب تورم، تعارض و پیچیدگی نهادی که در برخی موارد منجر به فلج سیاسی می‌شود؛	
	۹. قطبی‌شدگی فضای حکمرانی؛	

مؤلفه‌های محوری (موانع)	مؤلفه جزئی (موانع)	نمونه منابع شواهد گفتاری
	<p>۱۰. فقدان شایسته‌گرایی در مدیریت کلان و دانش‌بنیان نبودن سیستم؛</p> <p>۱۱. عدم تکوین و شکل‌گیری (رشد و بلوغ) حکمرانی پژوهش و عدم درک و پیچیدگی و کاربست صحیح الگوهای جدید و فقدان الگوی کارآمد بومی.</p>	<p>نشست تخصصی: (زمانیان، ۱۴۰۳)</p> <p>نشست تخصصی: (جوادی، ۱۴۰۳)</p> <p>مقاله: (جوادی و همکاران، ۱۴۰۲)</p>
<p>ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری و مبهم بودن آن</p>	<p>۱. تداخل عملکردها و سیاست‌ها میان نهادها و قوای نظام در برخی موارد در اثر ابهام در برخی از اصول قانون اساسی؛</p> <p>۲. تابع بودن سیاست و سیاست‌گذاری از نزاع‌های جناحی و اختلاف بر سر سرشت و ماهیت نظام سیاسی و خطمشی‌های آن در حوزه‌های مختلف و برداشت و تفسیر جناح‌ها از سیاست و منافع ملی؛</p> <p>۳. عدم اجماع و تفسیر رأی بر اساس شکاف‌های گسترده اجتماعی یا پایگاه متفاوت اجتماعی مقامات سیاسی؛</p> <p>۴. چندقطبی شدن جامعه سیاسی با سرچشمه‌های گوناگون فکری و ایدئولوژیک حاصل از چندپارگی‌ها و تعارضات اجتماعی؛</p> <p>۵. ناتوانی همگون‌سازی نخبگان و نگرش‌ها در قالب سیاست‌گذاری کارآمد؛</p> <p>۶. وجود عناصر قوی از فرهنگ تابعیتی (بدبینی، بی‌اعتمادی و ...) در نخبگان سیاسی و برخی توده مردم که مانع همگرایی و کار جمعی و اجماع نظر می‌شود؛</p> <p>۷. اقتصاد توسعه‌نیافته، اتکا به درآمدهای نفتی و دولت رانتیر که مانع از ظهور فرهنگ عقلانی - مشارکتی و بروز زمینه‌های کار جمعی در راستای اهداف کلان ملی می‌شود؛</p> <p>۸. عدم وجود نهادی اصلی برای هماهنگی سیاستی در جهت دستیابی به یک مرجعیت واحد در یک حوزه سیاستی معین؛</p>	<p>مقاله: (عطار و خواجه نایینی ۱۳۹۴)</p> <p>مقاله: (اشتریان، ۱۳۹۱ و ۱۳۸۰)</p> <p>کتاب: (بشیریه، ۱۳۸۰)</p> <p>مقاله: (ملک محمدی و کمالی، ۱۳۹۱)</p> <p>مقاله: (شیخ زاده، ۱۳۸۴)</p> <p>کتاب: (سریع القلم، ۱۳۸۶)</p> <p>یادداشت سیاستی: (امامیان، ۱۴۰۲)</p> <p>مقاله: (فراستخواه، ۱۴۰۳)</p> <p>مقاله: (کرمخانی و همکاران، ۱۳۹۷)</p> <p>مقاله: (قریشی خوراسکانی و همکاران، ۱۴۰۰)</p>

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
<p>طرح پژوهشی: (مرکز توانمندسازی جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰)</p> <p>نشست تخصصی: (سید کلاهی و مؤمنی، ۱۴۰۰)</p> <p>نشست علمی: (امامیان، ۱۴۰۴)</p>	<p>۹. فقدان هماهنگی میان مرجعیت‌های بخشی و مرجعیت کلان و غلبه ساختاربخشی در کشور که مانع از حل مسائل فرابخشی می‌شوند؛</p> <p>۱۰. امکان انتخاب رویکردهای مبتنی بر روزمرگی، کوتاه‌نگری، شتابزدگی و ... توسط نیروهای ذی‌نقوذ فراوان در اثر نبود یک ساختار تعریف شده متولی سیاست‌گذاری؛</p> <p>۱۱. مبهم و غیرسازندگی فضای سیاست ایران برای اندیشکده‌ها و سازمان‌های مشاوره؛</p> <p>۱۲. عدم التزام قانونی به سیاست‌گذاری مبتنی بر پژوهش؛</p> <p>۱۳. ضعف نهادهای مدنی و انجمن‌های حرفه‌ای در حوزه سیاست‌گذاری؛</p> <p>۱۴. تقلیل سیاست‌گذاری به خرده فعالیت سیاست‌نویسی از طریق تولید انبوهی از اسناد تحولی که نوعی ارضا و افتناع سیاستی را ایجاد می‌کند.</p>	
<p>مسائل نظام حکمرانی از نگاه اندیشکده‌ها، (مصاحبه با ابراهیم حاجیان، مجتبی مقصودی و حبیب‌الله ظفریان)</p> <p>نشست تخصصی با مشاوران سیاست، دکتر ثنایی، اندیشکده حکمرانی شریف بهمن ۱۴۰۲</p> <p>نشست تخصصی با مشاوران سیاست، مهندس می‌زایی، اندیشکده حکمرانی شریف بهمن ۱۴۰۲</p>	<p>۱. بوروکراسی سخت و فرهنگ سازمانی بالا به پایین و مقاومت نسبت به ایده‌های بیرون از ساختار بوروکراتیک؛</p> <p>۲. بوروکراسی نهادهای مشاوره به واسطه حضور صرف اندیشکده‌ها و سازمان‌های مشاوره در حوزه تولید محتوا (صرف اتکا به تولید گزارش سیاستی و طی مسیر رایج بوروکراتیک)؛</p> <p>۳. تبدیل اندیشکده‌ها به فضای تکنوکراسی؛</p> <p>۴. ناآشنایی و مبهم بودن فرایند حل مسئله در کشور و عدم ساختاردهی مناسب به مسئله و عدم مبانی فکری و اندیشه‌ای ثبت شده برای تشخیص مسئله و حل آن؛</p> <p>۵. عدم ظرفیت حل مشکل توسط نظام اجرایی کشور (کارهای سخت و چیزی از جنس حل مسئله از توان</p>	<p>بوروکراسی ناکارآمد و کمبود نگاه دانش‌محور و عدم توان حل مسئله در دیوان‌سالاری فعلی</p>

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
نشست تخصصی: (امامیان ۱۴۰۴)	دیوان‌سالاری خارج است) و فقدان ظرفیت دولت برای سیاست‌های تدبیر شده؛	
کتاب: (مجموعه مقالات هفتاد سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران، ۱۴۰۲)	۶. عدم توجه به بسترهای سیاسی، اجتماعی و مناسبات سیاسی قدرت در حل مسائل (فرهنگ سیاسی) توسط نهادهای مشاوره‌ای و اندیشکده‌ها؛	
مقاله: (گالانتی و لیپی، ۲۰۲۳؛ نجفی رستاق، ۱۴۰۳)	۷. کمبود نگاه دانش‌محوری و دانش‌بنیانی در برخی تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها به‌ویژه عدم استقبال از اندیشکده‌ها برای حضور در مجامع تصمیم‌گیری؛	
طرح پژوهشی: (صنیع اجلال، ۱۳۹۹)	۸. عدم وجود یک سازوکار و یک نظام مشخص برای جایگاه فکر و اندیشه در حوزه عمل؛	
انطباق در کدگذاری محوری:	۹. عدم توجه نظام حاکمیتی نسبت به مباحث مطروحه و پیشنهادهای کارشناسانه از سوی اندیشکده‌ها؛	
(ون تویست و همکاران، ۲۰۱۵)؛ (سازمان توسعه و	۱۰. احساس عدم نیاز دولت متکی به نفت به حل مشکلاتش توسط دانشگاه‌ها و اندیشکده‌ها؛	
همکاری‌های اقتصادی،	۱۱. عدم انسجام و پراکندگی در اجرای سیاست‌ها؛	
(وبت و همکاران ۲۰۱۷)	۱۲. استفاده حداقلی سازمان‌ها و نهادهای دارای سازمان‌های مشاوره سیاستی از خروجی‌های این مراکز در عمل؛	
	۱۳. عدم حفظ فاصله نهادهای مشاوره‌ای دولتی با دیوان‌سالاری و رویه‌های کارمندی؛	
	۱۴. نبود تسهیلگری نهادهای مشاوره سیاستی برای مابقی کنشگران نظام مشاوره سیاستی؛	
	۱۵. دغدغه مند نبودن ساختار قدرت به امر توسعه و توسعه‌گرایی؛	
	۱۶. معطوف نبودن ساختار وزارتخانه‌های کشور به امر سیاست‌گذاری و معطوف بودن به تصدی‌گری و بخشی‌گرایی؛	
	۱۷. بی‌میلی در سیستم‌های دولتی نسبت به استفاده از نتایج تحقیق؛	
	۱۸. تغییر دولت‌ها و عدم ثبات در سیاست‌ها؛	

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
	<p>۱۹. رویه‌های اداری پیچیده و وجود تعارض منافع در برخی نهادها؛</p> <p>۲۰. مرکزگرایی و تمرکز قدرت و عدم تفویض اختیار به سطوح پایین‌تر؛</p> <p>۲۱. مدیریت سنتی و نگاه کوتاه‌مدت که نیاز کمتری به خدمات مشاوره‌ای احساس می‌کنند؛</p> <p>۲۲. فرهنگ تصمیم‌گیری فرد محور و عدم تمایل به استفاده از نظرات جمعی؛</p> <p>۲۳. قفل‌شدگی نظام تصمیم‌گیری در اثر برخی ضعف‌ها در نهاد ریاست جمهوری (تقریباً بی‌ثبات‌ترین بخش دولتی و سیاسی و امنیتی بودن آن)؛</p> <p>۲۴. بروکراسی غیرمنعطف و سنتی نهاد علم (مقاله محوری).</p>	
<p>گزارش سیاستی: (باقری‌پور ۱۴۰۳)</p> <p>یادداشت سیاستی: (امامیان، ۱۴۰۰)</p> <p>همایش بین‌المللی: سخنرانی پروفیسور لزی پال</p> <p>مصاحبه: (افشانی، ۱۴۰۳)</p> <p>یادداشت سیاستی: مشاوره سیاستی در مه‌لکه ترندها، روزنامه ایران - باقری‌پور</p> <p>نشست تخصصی: (بابک نگهداری، ۱۴۰۳)</p>	<p>۱. شکل نگرفتن یک تشخیص و هویت و عدم تعریف جایگاه تأییدشده از نظام مشاوره در فضای ذهنی سیاست‌گذاری در کشور؛</p> <p>۲. بحران هویت عدم به رسمیت شناختن جایگاهی به‌عنوان مشاوره سیاستی برای ایفای نقش توسط محققان و پژوهشگران؛</p> <p>۳. ابهام و عدم وقوف و عدم ادراک صحیح از کارکرد نهادهای مشاوره‌ای و اندیشگاهی در نظام سیاست‌گذاری؛</p> <p>۴. پرداختن به کارکردهای حاشیه‌ای واحدهای مشاوره درون دولتی علی‌رغم ثبات، نهادینگی و دسترسی به علت فقدان هویت و تشخیص؛</p> <p>۵. نبود جایگاه ثبت حقوقی نظام مشاوره و عدم جایگاه حقوقی در ساختار اداری کشور؛</p> <p>۶. ضعف برخی قوانین و قوانین متعارض در نظام سیاستی؛</p>	<p>عدم نهادینگی و مداومت نهادی و بحران هویت و تشخیص از نظام مشاوره در نظام سیاستی کشور</p>

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
<p>مقاله: (کرمخانی و همکاران، ۱۳۹۷)</p> <p>مقاله: (قنبری و همکاران، ۱۴۰۳)</p> <p>طرح پژوهشی: (صنیع اجلال، ۱۳۹۹)</p> <p>مقاله: (جوادی و همکاران، ۱۴۰۲)</p> <p>انطباق در کدگذاری محوری: (ون تویست و همکاران، ۲۰۱۵)؛ (سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۱۷)؛ (وبت و همکاران، ۲۰۱۷)</p>	<p>۷. یک‌دست کردن اندیشکده‌ها و واحدهای مشاوره سیاستی با نظام دانشگاهی به جای ثبت سازمانی مستقل؛</p> <p>۸. عدم رسمیت اندیشکده‌ها در قوانین و اسناد کشور؛</p> <p>۹. عدم مقررات‌گذاری شفاف و حقوقی متمایل به ارزشمندی اعتبار حقوقی و اقتصادی؛</p> <p>۱۰. فراهم نبودن ظرفیت‌ها و زیرساخت‌ها برای ایفای نقش‌هایی مانند تمکین‌سازی‌ها یا اقناع‌سازی اجتماعی توسط نهادهای مشاوره سیاستی؛</p> <p>۱۱. کم‌توجهی به حوزه پژوهش در دستگاه‌های اجرایی (پژوهش‌های نمایشی و فرمایشی) و حتی دانشگاه‌ها.</p>	
<p>مقاله: (فراستخواه، ۱۴۰۱)</p> <p>مقاله: (فراستخواه، ۱۴۰۳)</p> <p>مقاله: (احمدی شاپورآبادی و متقی، ۱۴۰۱)</p> <p>نشست تخصصی: (فراستخواه، ۱۴۰۳)</p> <p>یادداشت (امامیان، ۱۴۰۲)</p> <p>مقاله: (فراستخواه، ۱۴۰۳)</p>	<p>۱. رکود و دروازه‌بانی نهادهای مشاور سیاستی، انسداد مشاوره سیاستی دولتی (نهادهای مشاوره‌ای هر مسیر مشاوره جدا از مسیر خود را می‌بندند)؛</p> <p>۲. عدم پویایی‌های و گره‌گشایی‌های نهادهای مشاوره سیاستی دولتی علی‌رغم نزدیکی به کانون تصمیم‌گیری، بودجه و امکانات؛</p> <p>۳. تبدیل شدن مراکز مشاوره سیاستی دولتی به بخشی از دیوان‌سالاری یا همان کرختی و بی‌ابتکاری رایج در آن؛</p> <p>۴. فقدان نظارت و ارزیابی عملکرد نهادها و سازمان‌های مشاوره‌ای، نه براساس کار ویژه‌های دانشگاهی یا اداری، بلکه براساس هدف ابتدایی تأسیس آن‌ها یعنی مشاوره سیاستی؛</p>	<p>کنزکارکردی‌های نظام مشاوره (در سطح ابزارها، خروجی‌ها، کیفیت محتوا و مدیریت دانش)</p>

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
مقاله: (کرمخانی و همکاران، ۱۳۹۷)	۵. فقدان نظارت و ارزیابی عملکرد نهادهای مشاوره سیاستی دولتی و عدم ارزشیابی کیفیت اندیشکده‌ها توسط نهاد مسئول؛	
مقاله: (قریشی خوراسکانی و همکاران، ۱۴۰۰)	۶. کمبود استانداردهای دقیق و نظارت بر کیفیت خدمات مشاوره‌ای؛	
مقاله: (نجفی رستاق، ۱۴۰۳)؛ (عامری گلستان و همکاران، ۱۴۰۳)	۷. بدون مأموریت رها شدن نهادهای زیرمجموعه وزارتخانه‌ها با کار ویژه مشاوره سیاستی؛	
طرح پژوهشی: (مرکز توانمندسازی جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰)	۸. عدم پاسخ‌گویی دقیق نظریه‌های سیاست‌گذاری در برخی بحران‌ها؛	
نشست تخصصی: (سید کلایی و مؤمنی، ۱۴۰۰)	۹. تولید محتوای سطحی و غیر عمیق و خروجی‌های ضعیف در برخی اندیشکده‌ها؛	
نشست تخصصی: (مرکز سیاست علمی کشور، ۱۴۰۲)	۱۰. ضعف یا کمبود صورت‌بندی‌های جدید از مسائل توسط اندیشکده‌ها؛	
انطباق در کدگذاری محوری: (ون تویست و همکاران، ۲۰۱۵)؛ (سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۱۷)؛ (وبت و همکاران ۲۰۱۷)	۱۱. عدم تجهیز عمده مراکز سیاست پژوه به ابزارهای سیاستی مانند نظرسنجی و داده‌کاوی؛	
	۱۲. عدم توازن بین مشاوره‌های سیاستی روبه‌ای و ماهوی؛	
	۱۳. عدم حفظ توازن میان توان پاسخ‌گویی به مسائل کوتاه‌مدت و بلندمدت؛	
	۱۴. عدم حفظ تعادل میان بازیگران جدید؛	
	۱۵. ارائه دستورالعمل واحد برای راه‌اندازی اندیشکده در نقاط مختلف؛	
	۱۶. عدم توانایی تبدیل راهکار علمی به راهکار سیاستی؛	
	۱۷. تمرکز بر کارایی محوری تا اثربخشی مانند ارائه نشست‌های علمی؛	
	۱۸. پسینی شدن مراکز سیاست پژوهی؛	
	۱۹. تمرکز بیشتر نهادها و سازمان‌های مشاوره سیاستی بر پژوهش و آموزش؛	
	۲۰. خروجی‌های بدون کیفیت لازم از برخی اندیشکده‌ها؛	
	۲۱. فرهنگ رقابتی منفی بین برخی سازمان‌های مشاوره سیاستی؛	

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
	<p>۲۲. وجود موازی‌کاری به دلیل برخی منافع؛</p> <p>۲۳. عدم تعریف نقشه راه واحدهای مشاوره سیاستی و تعیین سنجه‌ها و شاخص‌ها؛</p> <p>۲۴. عدم ارائه راهکارهای اجرایی به دلیل دیده نشدن ملاحظات منافع در اقتصاد سیاسی؛</p> <p>۲۵. اشکال در روش‌های انجام کار در پژوهش‌های سیاستی؛</p> <p>۲۶. نقص زیرساخت‌های دیجیتال و فناوری‌های نوین در راستای ارائه خدمات مشاوره کارآمد و به‌روز؛</p> <p>۲۷. عدم دسترسی به داده اطلاعات و شواهد کافی؛</p> <p>۲۸. عدم استفاده مناسب از داده‌های موجود و عدم استفاده از ذخیره دانشی افراد (کاربست دانش).</p>	
<p>مصاحبه: (مسائل نظام حکمرانی از نگاه اندیشکده‌ها مصاحبه با مجتبی مقصدی، ۱۴۰۰)</p> <p>گزارش سیاستی: مرکز پژوهش‌های مجلس، (باقری‌پور، ۱۴۰۳)</p> <p>مقاله: (عامری گلستان و همکاران، ۱۴۰۳)</p> <p>مقاله: (نجفی رستاق، ۱۴۰۳)</p> <p>مقاله: (آرمیروستر، ۲۰۰۶)</p> <p>انطباق در کدگذاری محوری: (ون تویست و همکاران، ۲۰۱۵)؛ (سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۱۷)؛ (وبت و همکاران، ۲۰۱۷)</p>	<p>۱. استفاده ابزاری و سیاسی موقت از نهادهای مشاوره سیاستی؛</p> <p>۲. بروز فرم‌گرایی در اتخاذ سیاست‌های جدید به‌گونه‌ای که تنها ظواهر و فرم‌های سیاست‌های جدید رعایت می‌شوند؛</p> <p>۳. نهادهای اقتصادی و اجتماعی انحصارگر و محدود کردن سپهر اجتماعی و اقتصادی و عدم اجازه رقابت؛</p> <p>۴. پژوهش زدگی و دانشگاه زدگی حوزه حکمرانی کشور؛</p> <p>۵. درگیر شدن به روزمرگی و امور جاری دولت در اثر نزدیکی نهادهای مشاوره‌ای به دولت؛</p> <p>۶. تأسیس برخی نهادهای مشاوره سیاستی مربوط به دوره تاریخی خاص؛</p> <p>۷. تحت کنترل بودن مراکز پژوهشی از طریق دولت و عدم توسعه مراکز غیردولتی اندیشگاهی؛</p> <p>۸. واحدها مشاوره‌ای به‌عنوان حیات خلوت (به‌عنوان جایگاهی برای اشخاص و رفت‌وآمدها و گفت‌وگوهای افرادی که جایی در سازمان اصلی ندارند)؛</p> <p>۹. حمایت‌ها از اندیشکده‌ها و واحدهای مشاوره تابع روابط و شهود شخصی مدیران؛</p>	<p>فقدان شفافیت و سیاست‌زدگی غیرحرفه‌ای نهادهای مشاوره‌ای</p>

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
	<p>۱۰. عدم وجود شفافیت و در نتیجه عدم مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی و ظهور و بروز تعارض منافع؛</p> <p>۱۱. درگیر بودن تعداد زیاد عناصر سیاسی در طرح‌های بزرگ و در نتیجه تعداد معارضین بیشتر؛</p> <p>۱۲. به‌رغم وجود حجم زیادی پروژه و اندیشکده، آمار و شواهد هیچ پروژه و یا منابع مبادله شده‌ای وجود ندارد؛</p> <p>۱۳. رقابت ناسالم و عدم شفافیت در انتخاب مشاوران توسط سازمان‌های دولتی و شبه‌دولتی؛</p> <p>۱۴. در بین واحدهای دولتی عموماً نهادی که وارد دایره ارائه مشاوره به صورت حرفه‌ای شده باشد کم‌یاب و یا حتی نایاب است؛</p> <p>۱۵. دخالت سیاست در امور علمی و پژوهشی که باعث کاهش استقلال محققان و کاهش کیفیت مطالعات می‌شود؛</p> <p>۱۶. وجود برخی موانع برای به‌کارگیری شواهد در خط‌مشی‌گذاری، مانند سوگیری‌های فنی و موضوعی در خلق، انتخاب و تفسیر شواهد و پنهان بودن ارزش‌ها و ایدئولوژی افراد در مشاوره‌ها و پژوهش‌ها؛</p> <p>۱۷. زمین‌گیر کردن طرح‌ها و ایده‌های تحولی و نوآور توسط برخی سازمان‌های نظارتی و امنیتی؛</p> <p>۱۸. فوریت اغلب تصمیم‌ها و محرمانگی بالای مباحثات مرتبط با تصمیم و عدم استفاده از پلتفرم‌ها برای ارتباط مستقیم با خبرگان و نیاز به سازمان واسط؛</p> <p>۱۹. غلبه نقش تصدی‌گری و انحصاری به جای پذیرش نقش واسطه‌گری در مشاوره سیاسی.</p>	
<p>یادداشت سیاسی: (علی سعد ۱۴۰۱)</p> <p>ترسیم الزامات اثربخشی سیاسی اندیشکده‌ها</p>	<p>۱. وجود نوعی شلختگی در فضای تعامل حاکمیت، خواه مجلس باشد، خواه دولت یا نهادهای دیگر؛</p> <p>۲. عدم ارتباط مؤثر و منسجم و تعامل حاکمیت با نظام اندیشگاهی و عدم وجود سازوکار تعاملی با حاکمیت؛</p>	<p>ارتباطات، ظرفیت‌سازی و قابلیت نمایندگی واحدها و نظام مشاوره</p>

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
رویداد بین‌المللی: سخنرانی پروفسور لزی پال	۳. عدم استفاده از شبکه‌ها در ارائه راهکارها برای مسائل؛	
مقاله: (کرمخانی و همکاران، ۱۳۹۷)	۴. عدم ارتباطات و تعامل سازنده واحدهای سیاست‌گذار بین قوا و نهادها؛	
مقاله: (عامری گلستان و همکاران، ۱۴۰۳)	۵. عدم ایجاد تعامل و شبکه ارتباطی اندیشکده‌ها با ذی‌نفعان مختلف به‌ویژه بخش خصوصی به جای رفتن زیر سایه دولت و حاکمیت؛	
نشست تخصصی: (مرجعیت علمی مرکز سیاست علمی کشور، ۱۴۰۲)	۶. عدم وجود پوشش رسانه‌ای از کارهای اندیشگاهی؛ ۷. عدم وجود کنسرسیوم مراکز تحقیقات راهبردی در کشور؛	
طرح پژوهشی: (صنیع اجلال، ۱۳۹۹)	۸. عدم هم‌کنشی مراکز سیاست‌پژوهی کشور؛ ۹. عدم تکمیل رژیم رگلاتوری ملی مانند شبکه واسطه‌ها و نهاد ناظر؛	
مقاله: (نجفی رستاق، ۱۴۰۳)	۱۰. عدم مطالبه‌گری اندیشکده‌ها؛ ۱۱. عدم وجود یک نهاد نقد در اکوسیستم اندیشگاهی؛	
انطباق در کدگذاری محوری: (ون توئیست و همکاران، ۲۰۱۵)؛ (سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۱۷)؛ (وبت و همکاران ۲۰۱۷)	۱۲. عدم وجود نهاد آموزشی برای آشنایی با فضای سیاست‌گذاری و کار اندیشکده‌ای (نیاز به آموزش در اندیشکده)؛ ۱۳. وجود موانع جدی بر بسیج اجتماعی حول مسائل و ائتلاف‌سازی توسط نهادها و سازمان‌های مشاوره سیاستی؛	
	۱۴. عدم شکل‌گیری یک گفتمان‌سازی در سطح عمومی برای شناساندن سیاست و تبعات کوتاه‌مدت آن؛	
	۱۵. عدم وجود برنامه‌ریزی حرفه‌ای در انتشار محتوا و اجتماعی‌سازی آن برای ایجاد مطالبه عمومی؛	
	۱۶. عدم وجود مشاوران بین‌المللی و عدم ارتباط مؤثر با واحدهای سیاست‌پژوه بین‌المللی؛	
	۱۷. عدم توجه کافی مراکز علمی و سیاستی به نهادهای مشاوره سیاستی؛	
	۱۸. عدم شبکه‌سازی و گسترش ارتباط نهادهای مشاوره سیاستی با توانمندی‌های بیرونی؛	
	۱۹. عدم شبکه‌سازی و گسترش ارتباط نهادهای مشاوره سیاستی با توانمندی‌های بیرونی؛	

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
	<p>۲۰. عدم وجود مرکز یا نهاد پیشران توسعه اندیشکده‌ها در کشور در شکل‌دهی به زیست‌بوم مشاوره سیاسی ایران؛</p> <p>۲۱. عدم وجود اجماع و نظر جمعی در توصیه‌های سیاسی؛</p> <p>۲۲. دشواری برقراری ارتباط با شخصیت‌های هیبریدی برای گرفتن طرح‌ها و پروژه‌ها به‌ویژه در واحدهای مشاوره غیردولتی؛</p> <p>۲۳. ضعف ارتباط بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و دستگاه‌های اجرایی؛</p> <p>۲۴. ضعف در بهره‌گیری از همه آرا و اندیشه‌های متکثر خبرگانی در جامعه؛</p> <p>۲۵. نبود تعامل و تفکر مشترک میان مردمان و رهبران؛</p> <p>۲۶. عدم توجه کافی به بین‌المللی شدن مؤسسات آموزشی و پژوهشی در نزد بزرگ سیاست‌گذاران این امور؛</p> <p>۲۷. عدم اتصال مؤثر مراکز اندیشه‌ورزی غیردولتی به ساختارهای حکمرانی و شواهد و اطلاعات ناظر به حل مسئله.</p>	
<p>مصاحبه: (فولادگر، ۱۴۰۰) یادداشت سیاسی: (باقری، ۱۴۰۲)</p> <p>نشست تخصصی: (سید کلایی و مؤمنی، ۱۴۰۰)</p> <p>گزارش سیاسی: (باقری‌پور، ۱۴۰۳)</p> <p>مقاله: (نجفی رستاق، ۱۴۰۳)؛ (عامری گلستان و همکاران، ۱۴۰۳)</p>	<p>۱. عدم بستر مطمئن و ثابت برای پژوهشگران اندیشکده‌ها و به‌عنوان بخشی از مسیر پیشرفت شغلی و نه هدف یا محلی برای رفت و برگشت؛</p> <p>۲. تلقی پارکینگ مدیریتی از مشاور و نظام مشاورتی واحدها و سازمان‌های مشاوره‌ای به‌عنوان محلی برای جایابی نیروهای باسابقه و ذی‌نقوذ در هنگام تغییرات نسلی مدیران یا تغییرات سیاسی؛</p> <p>۳. انتقال افراد تأثیرگذار و درخشان اندیشکده‌ها به دستگاه‌های وابسته به دولت؛</p> <p>۴. احساس استغنا در اندیشه در طیفی از مدیران حلقه بسته مشاوران؛</p> <p>۵. استفاده از افرادی که فاقد توانمندی کار سیاسی هستند؛</p>	<p>منابع انسانی مرتبط با مشاوره سیاسی</p>

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
<p>انطباق در کدگذاری محوری: (ون تویست و همکاران، ۲۰۱۵)؛ (سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۱۷)؛ (وبت و همکاران ۲۰۱۷)</p>	<p>۶. تعریف نشدن مشاوره سیاستی در نظام دانشگاهی و اداری و امتیازات آن (ضعف در نظام انگیزشی مداخله اساتید دانشگاهی در مشاوره سیاستی)؛ ۷. امر مشاوره سیاستی در ایران هنوز به خودی خود یک فعالیت حرفه‌ای قلمداد نمی‌شود و برای بهره‌مندی از مزایا به دو ورطه دیوان‌سالاری (کارمندی) و ورطه آکادمی (پذیرفتن مناسبات دانشگاهی و شبیه به واحدهای پژوهشگرده) سوق می‌یابد؛ ۸. کلیشه‌ای بارآوردن نیروی انسانی و عدم جایی برای یادگیری سیاستی در دستگاه‌های اجرایی؛ ۹. واحد مشاوره به‌مثابه برگزارکننده دوره‌های آموزشی یا در آموزش دانشجو؛ ۱۰. تفاوت در هدف سیاست‌گذاران و محققان؛ ۱۱. کمبود نیروی انسانی متخصص و دارای اخلاقیت و نوآوری؛ ۱۲. عدم اعتماد به نخبگان و متخصصان.</p>	
<p>یادداشت سیاستی: (علی سعد ۱۴۰۱) مقاله: (احمدی و همکاران، ۱۴۰۳) یادداشت سیاستی و مصاحبه (امامیان، ۱۴۰۰ و امامیان، ۱۴۰۲) مصاحبه: (افشانی، ۱۴۰۳) نشست تخصصی: (مرجعیت علمی مرکز سیاست علمی کشور ۱۴۰۲) گزارش سیاستی: (باقری‌پور، ۱۴۰۳)؛ (عامری گلستان و همکاران، ۱۴۰۳)</p>	<p>۱. اتصال به بودجه دولتی در تعداد قابل توجهی از اندیشکده‌های کشور و تحت کنترل بودن از طریق دولت؛ ۲. عدم شکل‌گیری یک فضای بازاری جهت تأمین مالی؛ ۳. عدم تدبیرهای جدید برای تأمین مالی اکوسیستم اندیشگاهی؛ ۴. عدم تعریف یک نظام انگیزشی برای اندیشکده‌ها و سازمان‌های مشاوره سیاستی؛ ۵. عدم ثبات قانونی، فیزیکی و مالی نهادهای مشاوره غیردولتی؛ ۶. عدم تعریف نهاد یا ارگان خاصی برای نظارت بر مناسبات مالی اندیشکده‌ها؛</p>	<p>تأمین مالی و استقلال واحدهای مشاوره سیاستی</p>

نمونه منابع شواهد گفتاری	مؤلفه جزئی (موانع)	مؤلفه‌های محوری (موانع)
انطباق در کدگذاری محوری: (ون تویست و همکاران، ۲۰۱۵)؛ (سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۱۷)؛ (ویت و همکاران ۲۰۱۷)	<p>۷. عدم شفافیت در اندیشکده‌ها که تقریباً همه منابع آن‌ها از منابع عمومی و بودجه دستگاه‌ها تأمین می‌شود؛</p> <p>۸. عدم استقلال نسبی سازمان‌های مشاوره سیاسی از بخش سیاسی دولت؛</p> <p>۹. محدود شدن بودجه شرکت‌ها و سازمان‌ها برای استفاده از مشاوران خارجی و داخلی؛</p> <p>۱۰. عدم تحقق وقف علمی و وقف سیاسی برای تأمین منابع مالی در فضای اندیشگاهی کشور؛</p> <p>۱۱. تغییرات غیرقابل پیش‌بینی در متغیرهای مهم اقتصادی خارج از کنترل دولت (شوک‌های بیرونی خارج از کنترل مدیریت اقتصادی)؛</p> <p>۱۲. وجود محدودیت‌های اقتصادی مانند تورم و تحریم‌ها و در نتیجه کاهش بودجه تخصیصی به نهادها و سازمان‌های مشاوره سیاسی؛</p> <p>۱۳. تلاش برای دولتی کردن اندیشکده‌ها و گرفتن استقلال و آزادی آن‌ها؛</p> <p>۱۴. نداشتن ردیف بودجه اختصاصی و ضعف در تأمین مالی اندیشکده‌های مرجعیت علمی.</p>	

منبع: یافته‌های پژوهش

براساس داده‌های جدول (۵)، که از تحلیل یافته‌های جدول (۴)، حاصل شده است، پس از مطالعه گفتمان موجود یعنی دیدگاه‌های افراد صاحب‌نظر، خیره و پژوهشگران در مورد مقوله‌ها و مؤلفه‌های جزئی مؤثر بر توسعه نظام مشاوره سیاسی ۱۶۰ گزاره یا مانع فرعی در قالب ۹ مؤلفه (مانع) اصلی شناسایی شدند که نمایانگر تنوع و گوناگونی موانع در توسعه نظام مشاوره سیاسی در فضای گفتمان زیست‌بوم سیاسی کشور است. لازم به ذکر است برای سازماندهی و تحلیل بهتر مؤلفه‌ها و مفاهیم پنهان پیرامون مضمون اصلی موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی می‌توان از مضامین سازمان دهنده بهره گرفت.

جدول ۵: مؤلفه‌ها و موانع اصلی و فرعی توسعه نظام مشاوره سیاستی

مضمون اصلی	مضامین سازمان دهنده	موانع محوری	فراوانی موانع جزئی	سهم (درصد)
مشاوره نظام سیاستی	نهادی-ساختاری و سازمانی	چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور	۱۱	۶٫۹
		ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری	۱۴	۸٫۷
		بوروکراسی ناکارآمد و نداشتن قابلیت حل مسئله	۲۴	۱۵
	کژکارکردی‌ها و عدم اثربخشی و توانمندی نظام مشاوره سیاستی	عدم نهادینگی و بحران هویت و تشخیص	۱۱	۶٫۹
		کژکارکردی‌ها و عدم اثربخشی واحدها و سازمان‌های مشاوره سیاستی	۲۸	۱۷٫۵
		فقدان شفافیت و سیاست‌زدگی غیرحرفه‌ای	۱۹	۱۲
		ارتباطات، ظرفیت‌سازی و قابلیت نمایندگی	۲۶	۱۶٫۲
		منابع انسانی مرتبط با نظام مشاوره	۱۳	۸٫۱
		تأمین مالی و استقلال واحدهای مشاوره	۱۴	۸٫۷
			۱۶۰	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

هدف پژوهش حاضر، شناسایی و صورت‌بندی موانع توسعه و ارتقای نظام مشاوره سیاسی در زیست‌بوم سیاسی ایران است. برای دستیابی به این هدف، داده‌های پژوهش به روش اسنادی و بررسی فضای گفت‌وگو علمی مرتبط با حوزه نظام مشاوره سیاسی در زیست‌بوم سیاسی گردآوری شده و با استفاده از روش تحلیل مضمون در دو مرحله کدگذاری باز (گزاره‌ها و شواهد گفتاری و تعیین مفاهیم و مقوله‌ها) و کدگذاری محوری (ترکیب مفاهیم و مؤلفه‌ها) تحلیل شده‌اند.

خروجی مرحله کدگذاری باز، استخراج مفاهیم مربوط به موانع توسعه و ارتقای نظام مشاوره سیاسی است که در مرحله کدگذاری محوری با ترکیب و انطباق آن با چهارچوب مفهومی و نظری چالش‌های مؤثر بر اثربخشی و ارتقای نظام مشاوره در قالب ۹ مؤلفه (مانع یا مضمون پایه) محوری شامل ۱. چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور با ۱۱ مانع جزئی؛ ۲. ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری و مبهم بودن آن با ۱۴ مانع جزئی؛ ۳. بوروکراسی ناکارآمد و ضعف قابلیت حل مسئله در دیوان‌سالاری فعلی با ۲۴ مانع جزئی؛ ۴. عدم نهادینگی و مداومت نهادی و بحران هویت و تشخیص در نظام سیاسی با ۱۱ مانع جزئی؛ ۵. کم‌کارکردی‌های نظام مشاوره (در سطح ابزارها، خروجی‌ها، کیفیت محتوا) با ۲۸ مانع؛ ۶. فقدان شفافیت و سیاست‌زدگی غیرحرفه‌ای نهادهای مشاوره‌ای با ۱۹ مانع جزئی؛ ۷. ارتباطات، ظرفیت‌سازی و قابلیت نمایندگی واحدها و نظام مشاوره با ۲۶ مانع جزئی؛ ۸. منابع انسانی مرتبط با مشاوره سیاسی با ۱۳ مانع جزئی و ۹. تأمین مالی و استقلال واحدهای مشاوره سیاسی با ۱۴ مانع جزئی. با استفاده از تکنیک‌های تحلیل مضمون شناسایی، سازماندهی و دسته‌بندی شده‌اند. برای دسته‌بندی بهتر مضامین پایه و رسیدن به یک الگوی دارای اشتراکات مفهومی، موانع محوری فوق را می‌توان در قالب دو مضمون سازمان دهنده، مورد بحث و بررسی قرار داد.

با توجه به نتایج حاصل از یافته‌های تحلیل مضمون ملاحظه می‌شود که موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی دارای عناصر چندوجهی و چندبُعدی است که از میان عناصر نُه‌گانه سه بخش اصلی آن یعنی «چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور»، «ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری و مبهم بودن آن» و «بوروکراسی ناکارآمد و کمبود نگاه دانش‌محور و عدم توان حل مسئله در دیوان‌سالاری فعلی» به شدت خصیصه ساختاری- نهادی و سازمانی دارند؛ به عبارتی بخش قابل توجهی از موانع بر سر توسعه نظام مشاوره سیاسی و پیچیدگی‌ها و مشکلات اصلی اثربخشی سیاسی سازمان‌ها و واحدهای مشاوره سیاسی ناشی از چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور از یک سو و ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری در بستر و زمینه بوروکراسی اداری کشور نشئت می‌گیرد. واقعیتی که بسیاری از محققان (امامیان، ۱۴۰۲؛

امامیان و باقری‌پور، ۲۰۲۴؛ جوادی، ۱۴۰۳؛ فراستخواه، ۱۴۰۱؛ فراستخواه، ۱۴۰۳؛ عطار و خواجه‌نابینی، ۱۳۹۴؛ اشتریان، ۱۳۹۱؛ مرکز توانمندی جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰) در تحقیقات و دیدگاه‌های خود در قالب‌های فلج‌سیاستی، رکود‌سیاستی، حکمرانی پژوهش، حکمرانی بر حکمرانی‌ناپذیر، ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری، مشکل در ساختارها، زمینه‌ها و شرایط نهادی و حکمرانی و سازمان و مدیریت و فرایندهای رسمی و عدم ظرفیت حل مشکل توسط نظام اجرایی کشور بر آن صحنه گذاشته‌اند. با این وصف، براساس داده‌های جدول (۴)، ۶/۳۰ درصد (معادل ۴۹ مانع یا چالش) از مؤلفه‌های (موانع یا چالش) جزئی به خصیصه‌های ساختاری-نهادی و سازمانی مشتمل بر بوروکراسی ناکارآمد و نداشتن قابلیت حل مسئله، ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری و چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور به ترتیب با سهمی معادل ۱۵ درصد، ۷/۸ درصد و ۹/۶ درصد از مضمون اصلی و فراگیر (توسعه نظام مشاوره‌سیاستی) اختصاص یافته است. برای دسته‌بندی بهتر مضامین پایه ذکر شده می‌توان آن را در قالب مضمون سازمان‌دهنده ساختاری-نهادی و سازمانی صورت‌بندی کرد. بر این مبنا از دیدگاه جامعه‌آماري بیشترین سهم موانع با ماهیت ساختاری-نهادی به بوروکراسی ناکارآمد و نداشتن قابلیت حل مسئله، ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری و چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی کشور به ترتیب با ۹/۴۸، ۶/۲۸ و ۴/۲۲ درصد تعلق گرفته است.

دلالت سیاستی یافته‌های این مطالعه به روشنی از ضرورت اصلاحات نهادی، ساختاری و سازمانی برای غلبه بر موانع توسعه و ارتقای نظام مشاوره‌سیاستی از طریق بازآفرینی و بازآرایی نظام حکمرانی ملی از یک‌سو و شروع تغییرات تدریجی در دروازه‌های سیاستی و دیوانی کشور در راستای ظرفیت‌سازی و بسترسازی برای اثربخشی و کارآمدی ماشین اجرایی کشور از دیگر سو به‌عنوان شرط لازم و ضروری برای توسعه نظام مشاوره‌سیاستی حکایت دارد.

در عین این‌که موانع مربوط به چهارچوب‌ها و ساختار حکمرانی، ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری و بوروکراسی ناکارآمد و دیوان‌سالاری فعلی مهم است و برای توسعه نظام مشاوره‌سیاستی باید بر مفاهیم و گزاره‌های مرتبط با هر یک از این مضامین (موانع) غلبه کرد؛ اما در عین حال بخشی از محدودیت‌های توسعه نظام مشاوره‌سیاستی ناشی از کژکارکردی‌ها و عدم اثربخشی واحدها و نظام مشاوره‌سیاستی است. در این راستا تحلیل مضمون مفاهیم و مقوله‌های خبرگان و محققان، مبین ۱۱۱ مؤلفه یا مانع فرعی (معادل ۴/۶۹ درصد کل موانع) است. موانع فرعی ذکر شده در قالب ۶ مؤلفه محوری دسته‌بندی گردید. برای دسته‌بندی بهتر مضامین پایه و رسیدن به یک الگوی دارای اشتراکات مفهومی، موانع محوری این بخش را می‌توان در قالب مضمون سازمان‌دهنده «کژکارکردی‌ها و عدم توانمندی نظام

مشاوره سیاسی» در راستای درک عمیق‌تری از مضمون فراگیر محدودیت‌های توسعه نظام مشاوره سیاسی صورت‌بندی نمود. از میان ۶ مانع محوری مربوط به مضمون کژکارکردی و عدم توانمندی نظام مشاوره سیاسی، مؤلفه کژکارکردی و عدم اثربخشی و توانمندی واحدها و سازمان‌های مشاوره سیاسی در حیطه موانع مربوط به ابزارها، خروجی‌ها، کیفیت محتوا و مدیریت دانش در سازمان‌ها و نهادهای مشاوره سیاسی قرار گرفته است. بر این مبنا مؤلفه مذکور با ۲۸ مانع دارای بیشترین فراوانی از سهم موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی با سهمی معادل ۱۷/۵ درصدی از یک‌سو و بیشترین سهم (۲۵/۲ درصد) از مضمون (سازمان‌دهنده) کژکارکردی و عدم توانمندی نظام مشاوره سیاسی را از نظرگاه متخصصان و خبرگان به خود اختصاص داده است. در این راستا، رکود و دروازه‌بانی نهادهای مشاوره سیاسی، تبدیل شدن به بخشی از دیوان‌سالاری، فقدان نظارت و ارزیابی عملکرد نهادها و سازمان‌های مشاوره براساس اهداف ابتدایی تأسیس آن‌ها، عدم ارائه راهکارهای اجرایی به دلیل دیده نشدن ملاحظات منافع در اقتصاد سیاسی تا عدم دسترسی به داده اطلاعات و شواهد کافی و تولید محتوای سطحی و غیر عمیق و خروجی‌های ضعیف در برخی اندیشکده‌ها از جمله مهم‌ترین موانع اثربخشی واحدها و سازمان‌های مشاوره سیاسی ذکر شده است.

مؤلفه (مانع) محوری ارتباطات، ظرفیت‌سازی و نمایندگی واحدها و سازمان‌های مشاوره سیاسی دارای سهمی معادل ۱۶/۲ درصد (کل مضمون کلی) و ۲۳/۴ درصد (مضمون سازمان‌دهنده کژکارکردی‌ها و عدم توانمندی نظام مشاوره سیاسی) است.

به همین ترتیب موانع محوری فقدان شفافیت و سیاست‌زدگی غیرحرفه‌ای با جمع ۱۹ مؤلفه جزئی‌تر (معادل ۱۲ درصد از مضمون کل و سهمی معادل ۱۷/۱ درصد از مؤلفه‌های جزئی (مضمون فرعی) وضعیتی را به وجود می‌آورد که یکی از توابع آن استفاده ابزاری و سیاسی موقت از نهادهای مشاوره سیاسی که مؤلفه محوری فقدان شفافیت و سیاست‌زدگی غیرحرفه‌ای نهادهای مشاوره‌ای به‌ویژه در بخش دولتی را باعث می‌شود که روندهای نهادینه و سلامت حرفه‌ای را به خطر می‌اندازد.

منابع انسانی و تأمین مالی نیز به ترتیب ۱۱/۷ درصد و ۱۲/۶ درصد از مضمون فرعی (کژکارکردی‌ها و عدم توانمندی نظام مشاوره سیاسی) و ۸/۱ درصد و ۸/۷ درصد از مؤلفه‌های مضمون اصلی (موانع توسعه نظام مشاوره سیاسی را براساس دیدگاه صاحب‌نظران و خبرگان جامعه آماری پژوهش تشکیل داده‌اند.

مؤلفه محوری عدم نهادینگی و بحران هویت و تشخص واحدها و سازمان‌های مشاوره سیاسی از دیدگاه جامعه آماری پژوهش شامل ۱۱ مؤلفه جزئی معادل ۶/۹ درصد از مؤلفه‌های محوری مضمون

اصلی (موانع توسعه نظام مشاوره سیاستی) و حدود ۱۰ درصد از موانع محوری مضمون فرعی کژکارکردی و عدم اثربخشی و توانمندی نظام مشاوره سیاستی را به خود اختصاص داده است. نتایج یافته‌های این پژوهش توسعه نظام مشاوره سیاستی را در صورت غلبه بر موانع مربوط به مضمون ساختاری-نهادی و سازمانی به‌عنوان شرط لازم و غلبه بر موانع مربوط به مضمون کژکارکردی و عدم توانمندی نظام مشاوره سیاستی را به‌عنوان شرط کافی امکان‌پذیر دانسته است. با این وصف، می‌توان از مشاوره سیاستی به‌مثابه چهارچوب تفکر برای حل بعضی مسائل دیرینه حکمرانی در ایران زمینه‌سازی و ظرفیت‌سازی نمود.

برای رسیدن به هدف فوق با بررسی موانع مهمی که نظام تصمیم‌گیری کشور را تحت تأثیر قرار داده یا حداقل به ثمر رساندن ایده‌های سیاستی را با مشکل مواجه کرده، هم‌راستا با نظرات برخی از متخصصان و خبرگان (نشست‌ها و یادداشت‌های سیاستی مورد بررسی) به راهکارهایی برای حل آن‌ها در قالب الزامات عناصر شش‌گانه؛ کمک فکری و ایده‌پردازی و نوآوری در بزنگاه‌ها برای حل گره‌های کور سیاستی، ایجاد ارتباط با حداقل یک حامی در بدنه تصمیم‌گیر یا اجرایی کشور، تشکیل و گسترش شبکه ارتباطی با بخش‌های مختلف دولت و سایر قوا، توجه به ملاحظات و منافع سیاسی دولت، پرهیز از رویکرد تک‌وجهی در ارائه ایده‌ها، انتشار محتوا و اجتماعی‌سازی آن، از پارامترهای ضروری برای اثربخش کردن یک طرح سیاستی و به نتیجه رساندن آن می‌توان اشاره نمود. واحدها و سازمان‌های مشاوره سیاستی باید نگاهی جامع و کل‌نگر نسبت به مسیر پیش روی خود داشته باشند و با تقویت و شکل‌گیری مؤثر نظام مشاوره سیاستی، زمینه اثربخشی نظام مشاوره و سازمان‌های مشاوره، به سمتی جهت‌گیری کنند که مخاطب ایده‌های سیاستی بتوانند ارزش افزوده سیاستی را در اجرا و حل مسائل و مشکلات کشور احساس و درک نمایند. اگرچه برای غلبه بر موانع ساختاری، نهادی، سیاستی و بوروکراسی‌بازنگری در ساختارها و چهارچوب حکمرانی و بروکراسی و دیوان‌سالاری فعلی برای توسعه نظام مشاوره سیاستی الزامی به نظر می‌رسد. بر این مبنا برای تحقق اثربخشی سیاستی در نظام حکمرانی کشور که هدف غایی فعالیت سازمان‌ها و مراکز مشاوره سیاستی است، توجه به برخی از اقتضانات کشور و روندهای جهانی که موجب کم‌اثر شدن مسیرها و رویه‌های معمول دارد نیز ضروری است. همچنین توصیه می‌گردد در ارائه هرگونه راهکار برای توسعه نظام مشاوره سیاستی با توجه به چندوجهی بودن موانع به فراهم بودن و زمینه‌سازی الزامات تحقق راهکارها از منظر نهادی-ساختاری و سازمانی و نظام مشاوره سیاستی به صورت سیستمی توجه لازم صورت گیرد. راهکارهایی مانند موضوعیت‌یابی مشاوره سیاستی و قانون‌گذاری برای واحدها و سازمان‌های مشاوره با استانداردهای

مشاوره سیاسی نه با نظام دانشگاهی، ایجاد ابزارهایی برای حفظ فاصله نهادهای مشاوره سیاسی دولتی از دیوان‌سالاری و رویه‌های کارمندی آن و ارزشیابی عملکرد سازمان‌های مشاوره و ... که در برخی تحقیقات مورد استفاده (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۴۰۳) در تحلیل مضمون این پژوهش، به آن‌ها اشاره کرده‌اند، مستلزم تحول در نظام حکمرانی، سیاست‌گذاری و بوروکراسی است. در این راستا الزامات تحول در حکمرانی و سیاست‌گذاری برای توسعه نظام مشاوره سیاسی اتخاذ راهکارهایی مانند بازطراحی ساختار تصمیم‌گیری، تحول دیجیتال و به‌کارگیری فناوری‌های دیجیتال در دولت، استقرار شایسته‌سالاری و آموزش مدیران و کارکنان، تقویت شفافیت و پاسخ‌گویی، توجه به مسائل محلی از یک‌سو و پرهیز از بوروکراتی‌سازی و آکادمیک‌سازی واحدها و سازمان‌های مشاوره سیاسی، هم‌کنشی و بزرگ کردن مکعب کنشگری برای بازیگران فعال، افزایش توانمندی به جای رسمیت‌بخشی، پیوند دادن سازمان‌ها و اندیشکده‌ها با اجرا، توسعه زیرساخت‌های داده‌محور و استفاده از فناوری‌هایی مانند هوش مصنوعی برای توسعه نظام مشاوره سیاسی از دیگر سو است.

برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود میزان عملکرد سازمان‌های مشاوره سیاسی به تفکیک گونه‌شناسی مراکز مشاوره سیاسی به‌عنوان یک طرح ملی مورد بررسی قرار گیرد. همچنین در راستای حل مشکلات و مسائل کشور ارائه سازوکارهایی عملیاتی و عینی در راستای اثربخشی نظام مشاوره سیاسی و بهبود سازوکارهای مراکز مشاوره سیاسی با تأکید بر استفاده از ظرفیت قانون برنامه هفتم پیشرفت (بند پ ماده ۹۴) در دستور کار سایر پژوهشگران قرار گیرد.

فهرست منابع

- احمدی شاپورآبادی، محمدعلی؛ متقی، سیده لیلا (۱۴۰۱). هم‌کنشی سیاست‌پژوهی حلقه مفقوده در فرایند نظام برنامه‌ریزی توسعه ایران، فصلنامه راهبرد توسعه شماره ۷۰.
- احمدی، مهدی؛ عسگری، ناصر؛ صوفی‌آبادی، مریم (۱۴۰۳). بازشناسی موانع سیاست‌گذاری شواهدمحور: رهنمودهایی برای سیاست‌های کلان نظام، فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره ۱۲ شماره ۴۸.
- اشتریان، کیومرث (۱۳۸۰). رقابت‌ها و چالش‌های سیاسی در ایران امروز (مجموعه مقالات منتشر شده)، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ سازمان چاپ و انتشارات.
- اشتریان، کیومرث (۱۳۹۱). مقدمه‌ای بر روش سیاست‌گذاری فرهنگی، تهران: نشر جامعه‌شناسان.
- بشیری، حسین (۱۳۸۰). موانع توسعه سیاسی در ایران، تهران: گام‌نو.
- جوادی و همکاران (۱۴۰۲). فهم دوگانه آزادی یا پاسخ‌گویی در حکمرانی پژوهش، فصلنامه سیاست علم و فناوری، شماره ۵۷.
- خوشگویان فرد، علیرضا (۱۳۸۶). روش‌شناسی کیو، انتشارات مرکز تحقیقات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
- رویداد بین‌المللی (۱۴۰۱)، زیست‌بوم مشاوره سیاستی و مسئله حکمرانی: چالش‌های جهانی و فرصت‌های ملی، زیست‌بوم موره سیاستی ایران، راه‌های رفته و نرفته.
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۸۶). فرهنگ سیاسی ایران، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- شیخ‌زاده، حسین (۱۳۸۴). نخبگان و توسعه ایران، تهران: مرکز بازشناسی اسلام و ایران (باز).
- عامری گلستان، متین؛ عبداللهی نسب، علی؛ شجاعی، سید محمدحسین؛ نریمانی، میثم (۱۴۰۳). ارتقای ظرفیت نهادهای سیاست‌گذاری شورایی در بهره‌مندی از سازمان‌های مشاوره سیاستی: مطالعه موردی دفتر هیئت دولت ایران، مخصوص ویژه‌نامه الگوهای سیاستی ارتقای انسجام نظام تصمیم‌گیری در هیئت وزیران و جایگاه سازمان‌های مشاوره سیاستی، دوره ۱۴، شماره ۵۳.
- عطار، سعید؛ خواجه‌نابینی، علی (۱۳۹۴). بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر ناکارآمدی نظام سیاست‌گذاری ایران، فصلنامه سیاست‌گذاری عمومی، دوره، شماره ۱.
- عظیمی‌آرانی، حسین (۱۳۸۴). چالش‌های استفاده از کارشناسان، پژوهشگران و نظریه‌پردازان در فرایند تدوین و اجرای برنامه توسعه، مجموعه مقالات همایش چالش‌ها و چشم‌اندازهای توسعه ایران، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی (جلد اول)

فراستخواه، مقصود (۱۴۰۳). تحلیل رابطه بین شایستگی‌های پژوهشگران و اثربخشی پژوهش‌ها؛ مطالعه موردی اعضای هیئت علمی مؤسسات مأموریت‌محور آموزش عالی، فصلنامه اقتصاد توسعه دانش‌بنیان، شماره ۳، صص ۳۳-۱.

فراستخواه، مقصود (۱۴۰۱). دامنه و تنوع نوآوری‌ها در راهبردهای پژوهشی محققان مؤسسات سیاست پژوهی در ایران، فصلنامه سیاست علم و فناوری، سال پانزدهم شماره ۴.

قریشی خوراسکانی و همکاران (۱۴۰۰). تبیین پدیده فرم‌گرایی علمی در نظام دانشگاهی ایران: عوامل و راهکارها، فصلنامه علم و فناوری شماره ۱۴.

قنبری و همکاران (۱۴۰۳). آن سوی شواهد؛ تأملی جامعه‌شناختی در باب مناسبات دانش و خطامشی، فصلنامه سیاست‌گذاری عمومی شماره ۲، دوره ۱۰ صص ۴۲-۲۶.

کرمخانی و همکاران (۱۳۹۷). واکاوی موانع رویکرد مشاوره حرفه‌ای در دانشگاه‌های ایران با تأکید بر برنامه‌ریزی آموزشی، دوفصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی شماره ۱۴.

مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۴۰۳). گزارش راهبردی درآمدی بر مبانی، رویکردها و الگوهای نظام سیاسی، تدوین رضا باقری‌پور، دفتر مطالعات حکمرانی شماره مسلسل ۲۰۲۷۱.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۴). نظام مشاوره سیاسی در مختصات محلی و منطقه‌ای: پیشنهاد برای اندیشکده‌های حکمرانی استانی مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات حکمرانی شماره مسلسل گزارش ۲۰۸۱۲.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی (۱۴۰۰). مسائل نظام حکمرانی از دیدگاه اندیشکده‌ها، استفاده از نظرات ۷ صاحب‌نظر و خبره در راستای موضوع پژوهش انتشار در قالب گزارش طرح پژوهشی

مصاحبه با سید محمدصادق امامیان، زیست‌بوم مشاوره سیاسی ایران، راه‌های رفته و نرفته، اندیشکده حکمرانی شریف.

ملک محمدی و کمالی (۱۳۹۲). تحلیل نهادینه‌سازی سیاست‌گذاری توسعه پایدار در ایران: بررسی موانع و ارائه مدلی برای آن، فصلنامه فرایند مدیریت و توسعه، دوره ۲۶، شماره ۲.

موسسه تحقیقات سیاست علمی کشور (۱۳۹۹). طرح پژوهشی ارائه راهکارهای سیاستی برای بین‌المللی شدن مؤسسات پژوهشی در ایران.

نجفی رستاق، حیدر (۱۴۰۳). تحلیل زیست‌بوم مشاوره سیاستی در ایران از منظر گونه‌شناسی نهادی و کارکردهای اثربخشی در راستای تحقق حکمرانی همکارانه. فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، دوره ۱۴، شماره ۵۳.

نشست تخصصی تدوین آینده کشور و لزوم رسیدن به آن (۱۴۰۳). چهارمین نشست از سلسله نشست‌های چشم‌انداز آینده ایران، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری (مقصد فراستخواه)
نشست تخصصی در حاشیه رویداد بین‌المللی زیست‌بوم مشاوره سیاستی و مسئله حکمرانی: چالش‌های جهانی و فرصت‌های ملی (۱۴۰۱) (چهارمین نشست در بخش داخلی).

نشست تخصصی ضرورت شکل‌گیری و کارکردهای اندیشکده مرجعیت علمی با هم‌فکری سایر اندیشکده‌ها و مؤسسه‌های اندیشکده‌های فعال در کشور دی‌ماه ۱۴۰۲ مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور. (هم‌اندیشی ۱۸ نفر از محققان و صاحب‌نظران مراکز و مؤسسات مطالعاتی دولتی و اندیشکده‌ها.
نشست تخصصی موانع توسعه مشاوره مدیریت در ایران (۱۴۰۰). پژوهشگاه علوم انسانی (نادر سید کالایی و سعید رضا مؤمنی)

نشست تخصصی: الگوی مطلوب حکمرانی نهاد علم در ایران موسسه عالی آموزش و پژوهش در مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۴۰۳ (مهدی رحیمی)

نشست تخصصی: برگزاری نشست «دولت در ایران؛ ضعف مرکزیت و قفل‌شدگی حکمرانی، امامیان اردیبهشت ۱۴۰۴ دانشگاه علامه طباطبایی (محمدصادق امامیان)

نشست تخصصی: حکمرانی ایران آینده مدرسه عالی حکمرانی شهید بهشتی ۱۴۰۳ (مصطفی زمانیان)
نشست تخصصی: حکمرانی پژوهش: حکمرانی بر حکمرانی ناپذیر، موسسه عالی آموزش و پژوهش در مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۴۰۳ (محسن جوادی)

نشست مرکز پژوهش‌های مجلس با فرماندهان فراجا (۱۴۰۳)، خبرگزاری مهر.
نشست مطبوعاتی مجید افشانی، بازی شطرنج بدون مشاور، چرا اندیشکده‌های داخلی در سایه‌اند، بهمن‌ماه ۱۴۰۳ اندیشکده حکمرانی شریف

نشست نظام مشاوره سیاستی در ایران مسائل و ظرفیت‌ها (۱۴۰۳). مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

یادداشت سیاستی: ترجمه پرهام غنی (۱۴۰۱). تأمین مالی اندیشکده‌ها؛ یک مدل تأمین مالی موفق، چگونه باید باشد.

یادداشت سیاستی: علی باقری‌پور (۱۴۰۲)، درباره فقدان هویت مشاور در زیست‌بوم سیاست‌گذاری کشور.

یادداشت سیاسی: محمدصادق امامیان (۱۴۰۰). چالش قفل‌شدگی و فلج سیاسی در ایران، روزنامه فرهیختگان

یادداشت سیاسی: محمدصادق امامیان (۱۴۰۲). از کنترل سیاسی تا تحول انقلابی، لزوم پیرایش نهادی ساختارهای حکمرانی جمهوری اسلامی ایران، خانه اندیشه‌ورزان

یادداشت سیاسی: محمدصادق امامیان (۱۴۰۲). دولت و سنت انباشت تعلل، روزنامه فرهیختگان

یادداشت سیاسی، علی سعد (۱۴۰۱). ترسیم الزامات اثربخشی سیاسی اندیشکده‌ها وب‌سایت خانه اندیشه‌ورزان.

References

Armbrüster, T. (2006). *The economics and sociology of management consulting*. Cambridge University Press.

Armbrüster, T. (2006). *The economics and sociology of management consulting*. Cambridge University Press.

Braum & Clarke(2006) using thematic analysis in psychology *Qualitative Research in Psychology*

Craft, J & Howlett,. M “The dual dynamics of policy advisory systems: The impact of externalization and politicization on policy advice,” *Policy Soc*, vol. 32, no. 3, pp. 187–197, Sep. 2013, doi: [10.1016/j.polsoc.2013.07.001](https://doi.org/10.1016/j.polsoc.2013.07.001).

Emamian,M.S. & Bagheripour,R. (2024) The Iranian policy advisory system: Contained politicisation and emerging technicisation, *Australian Journal of Public Administration*, 83,233-258. DOI: [10.1111/1467-8500.12628](https://doi.org/10.1111/1467-8500.12628)

Emamian,M.S. &Bagheripour,R. (2024) The Iranian policy advisory system: Contained politicisation and emerging technicisation, *Australian Journal of Public Administration*, 83,233-258. DOI: [10.1111/1467-8500.12628](https://doi.org/10.1111/1467-8500.12628)

Funtowicz, Silvio and Ravetz, Jerry. (2020). *Post-Normal Science: How Does It Resonate With the World of Today?*. European Union, Published by Elsevier Limited.

Galanti M.T &,Lippi A. (2023) Government research institutes in the Italian policy advisory system. *International Review of Administrative Sciences*,89(3),791-807. [https://doi 10.1177/00208523211070510](https://doi.org/10.1177/00208523211070510)

Halligan, John, 1995. "Policy Advice and the Public Service." In: B. Guy Peters and Donald Savoie, eds., *Governance in a Changing Environment*, Guy Peters B. and Savoie D.T. (eds),172-138.Montreal:McGill-Queens University Press.

Hussain, F, Tsang,. D and Rafique,. Z “Policy advisory systems and public policy making: Bibliometric analysis, knowledge mapping, operationalization, and future research agenda,” *Review of Policy Research*, vol. 41, no. 5, pp. 713 739, Sep. 2023.

Kuber, M. ur. (2002) *Management consulting: A guide to the profession*. Geneva: International Labour Office

Kuber, M. ur. (2002) *Management consulting: A guide to the profession*. Geneva: International Labour Office

Looking back and thinking ahead: 30 years of policy advisory system scholarship Jonathan Craft John Halligan Prepared for T08P06 - Comparing policy advisory systems. International Conference on Public Policy Catholic University of Sacro Cuore, Milan, 1-4 July, 2015.

Migone A. and Howlett M. P.,2023 “Hirschman 2.0 or What Makes a Good Policy Advice System? A Theory of Policy Advice System Quality & Capacity,” *SSRN Electronic Journal*, Aug. 2023, doi: [10.2139/SSRN.4554870](https://doi.org/10.2139/SSRN.4554870).

Naughton, M. (2005). 'Evidence-Based Policy' and The Government of The Criminal Justice System - Only if The Evidence Fits!. *Critical Social Policy*, 25(1), 47-69.

Naughton, M. (2005). 'Evidence-Based Policy' and The Government of The Criminal Justice System - Only if The Evidence Fits!. *Critical Social Policy*, 25(1), 47-69.

OECD Policy Advisory Systems. *OECD Public Governance Reviews*. 2017 <https://doi.org/10.1787/9789264283664-en>

OECD Public Governance Reviews Policy Advisory Systems, 2017, doi: [10.1787/9789264283664-en](https://doi.org/10.1787/9789264283664-en).

OECD(2017). *Policy Advisory Systems: Supporting Good Governance and Sound Public Decision Making*. OECD Publishing. Paris.

OECD(2017). *Policy Advisory Systems: Supporting Good Governance and Sound Public Decision Making*. OECD Publishing. Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264283664-en>

OECD: Policy Advisory Systems. *OECD Public Governance Reviews*. 2017 <https://doi.org/10.1787/9789264283664-en>

the hybridization of advisory capacities in Germany Germany. S Veit, T Hustedt, T Bach. *Policy Sciences* 50, 85.

Van Twist, M.J.W. et al. (2015), "Strengthening (the institutional setting) of strategic advice", OECD seminar "Towards a Public Governance Toolkit for Policymaking: 'What Works and Why'", 22 April 2015, Paris.

Van Twist, M.J.W. et al. (2015), "Strengthening (the institutional setting) of strategic advice", OECD seminar "Towards a Public Governance Toolkit for Policymaking: 'What Works and Why'", 22 April 2015, Paris

Van Woensel L.,2019' A bias radar for responsible policy-making: foresight-based scientific advice. *Springer Nature*, 2019

Veit,S,Hustedt,T and Bach.T(2017).Dynamics of change in internal policy advisory systems:

Veit,S,Hustedt,T and Bach.T(2017).Dynamics of change in internal policy advisory systems:the hybridization of advisory capacities in Germany Germany. S Veit, T Hustedt, T Bach. *Policy Sciences* 50, 85.

Weible.C.M.and Ingold,K. (2021).Chapter Nine:WhyAdvocacy Coalitions Matter and Practical In sight About Them. In *Practical Lessons from Policy Theories*. Bristol,UK:Policy Press.Retrieved Mar 19,2024,from <https://doi.org/10.51952/9781447359852.choo9>

